

TRIBUNA

letnik 34

četrtek 21. 2. 1985

cena 35 din

števila 9

študentski časopis

NA HRIBU SPOMENIK STOJI,
SLOVENCEM SPRAVE UP BUDI.

foto: D. GERLICA

'TRIBUNIN' OSNUTEK SPOMENIKA VSEM PADLIM ZA DOMOVINO

Najbolj bedna intelektualna apologija je preganjanje neke misli, samo zato, ker je napačna, ker »objektivno« pomeni nekaj drugega od subjektivega hotenja. Toda obramba mišljenja, ki za svoje glavno orožje vzame v absolutni princip povzdignjeno mišljenjsko svobodo, nedotakljivost misli že zato, ker je misel, si v tem narcisoidnem intelektualnem samonanašanju ne more izbrati kot merila resnice nič drugega, kot sklicevanje na zveneča imena podpisnikov protestnih pisem in namigovanja, da je komunizmu krvoločna represija vsajena že v njegovi genetski zasnovi. V obujanju intelektualističnega romantizma mišljenja kot mišljenja, te perfidne samozadostnosti, ki pa zato z zahrbtno intenco vselej udarja čez sebe, ob tem ko zagotavlja, da se ji ne gre za umazano politiko, ampak le za misel

sojenju v Beogradu ni namenila nobene pozornosti, kajti v klimi, kjer peticijsko gasilstvo velja za vrhunec herojstva intelektualnega boja za svobodo, bi morali potrošiti vso energijo samo za to, da bi preprečili destruktivni vpliv te klime na pomen naših izjav. Kajti nobenih želja nimamo, da bi naša borba za svobodo, ki za nas ni le svoboda mišljenja, postala funkcija izpolnjevanja želje po »uporu ljudstva«. Vendar ni nič bolj napačnega kot mnenje, da je verbalni protest proti samovolji upravnih organov že sam na sebi »formalizem meščanskega pojmovanja demokracije«, da so peticije »brezveze«, če ga ignoriramo, ga predvsem zaradi njene konkretne zaslepljene samovšečnosti, ki sprevača vzroke v posledice, ki vidi vzroke represije v sodnih procesih samih in v pomanjkljivi zakonodaji, ki

ska gnila jajca, pod splošnim napadom na Partijo dobi udarce samo ona, medtem, ko se tisti, ki jim izolacija Jugoslavije in s tem restavracija realnega socializma še kako ustreza, udobno skrivajo v nespoznavnosti in anonimnih fotelih Aparata. Objektivne razmere so take, da vsak napad na ZK, ki meri na občene glede na subjektivno intenco govora, objektivno pomeni napad na levo, samoupravno strujo v ZK in s tem krepi moč desnice tako v ZK kot tudi zunaj nje. Zavedamo se, da je sintagma »navažno, kaj si nekdo subjektivno misli« važno je, kaj to objektivno pomeni« stalinška, toda tudi časi v prenekaterih odtenukih spominjajo na idejni boj v VKPb v obdobju pred letom 1929 in na trideseta leta nasploh. To morajo imeti pred očmi tudi vsi tisti, ki poudarjajo, da je obsodba procesov kot »nepotreb-

kot misel, postane protest intelektualcev proti policijskim metodam prav tako drugo samega sebe, namreč sredstvo barantanja, v katerem se sprevačajo zahteve po svobodi v nanašanje na garancijo intelektualnega imena kot merila resnice, nemoč kritično zaobjeti karkoli, kar ni mišljenje samo, nemoč iz mišljenja narediti orodje ne neke gole miselne emancipacije, pač pa predvsem emancipacije predmeta mišljenja, pa se prikazuje ne kot njegova slabost, ampak obratno, v antinomijah mišljenjske forme prikovana nasprotja to slepoto glorificirajo kot njegovo radikalno moč. Ker temu instrumentalnemu umu, zroči zavesti dejstev, vselej umanjka subjekt kot izvrševalec njegove čiste Volje, ker v svoji čistosti nima nobene opore v sebi, ji znotraj nje same vselej umanjka Subjekt, si sama sebe lahko predstavlja le kot »voljo ljudstva« in pobožno čaka, da se bo ljudstvo končno uprlo. Obramba pred represijo, ki vidi izvorni in edini greh totalitarizma samo v nasilju nad mislijo, pristaja na obsodbo samohranilke, ki si je iz blagajne podjetja v stiski izposodila pet starih milijonov in zato dobila pet let zapora, kot na nekaj »naravnega«, se zgraža nad tem samo, kadar represijo nad tistim, kar ni mišljenje, lahko izkoristi kot vodo na mlin željenemu »uporu ljudstva«.

Molčati o represiji je seveda zločin. Anonimni glas ljudstva se tega dobro zaveda in v tem mu seveda ne gre oporekati, toda zahrbtnost, s katero igra na »ekonomijo libida«, na željo poistovetenja z vsem zavrženim, preganjanim in ubogim, herojstva identitete s tistim majhnim kupčkom dreka, ki nam je bil kot otrokom prepovedan, ta zahrbtni moralizem žrtve, narekuje previdnost. Zdaj je verjetno v tej Deželi gasilcev že jasno, da »TRIBUNA« ni oziroma, ni več, glas ljudstva, saj »dogodku leta« —

išče oblast tam, kjer je ni, istočasno pa si ni nikdar na jasnem o svojem »gasilstvu« — da zagrabi stvar šele takrat, ko že gori, oziroma, če malo pokoketiramo s paradoksi, malomeščansko »čistunstvo« svoj predmet vselej zgreši, ker ga zgrabi takrat, ko ga več ni, »ker je že zgorel«. Svojo naraščajočo politično težo pa dobiva samo kot komplementarni pol prevladujočega političnega diskurza, ki v svoji monogamni sterilnosti zvaja vse na Eno in s tem za »povprečnega občana«, ki nima neposrednega vpogleda v sfero »čiste politike« vse konkretne, razlikujoče se politične prakse, zvodeni v nespoznavne, nerazlikujoče se primerke Politike, ki se ne utemeljuje na ničemer drugem, kot na tem, kar jo vzpostavlja — samoupravljanje v tej diskurzivni logiki ni neka prepoznavna politična praksa, ampak le samoidentični princip Politike, ki se vzvratno udejanja v politični praksi. Toda tudi ta diamatska logika Občega ni utemeljena v svoji čisti politični diskurzivnosti, ampak v svojem drugem in zato se ne strinjamo z zroči zavesti tako dopadno tezo da represija izvira iz tega, ker je oblast ENA IN NEDELJIVA. To je le videz, objektivno nujni videz dejanskega stanja, v katerem vse bolj iz rok uhajajoča družbena razmerja vzpostavljajo situacijo, ko praktično ni nobene politike več in se oblast deli z vsemi in vsakim, ko nobena politična frakcija ne ve, pri čem je in teži le k temu, da si prisvoji čim večji del iluzorične občosti. Od tod tudi nemoč tiste politike, ki nasprotuje »sodnim procesom« kot sredstvu »idejnopolitičnega boja ZK«, označuje procese kot »nepotrebne« in se zavzema za geslo »s knjigo nad knjigo«. Paradoks njene pozicije pa je v tem, da se s tem v občni nespoznavnosti naredi za edino spoznavno in tako postane tarča, na katero letijo vsa meščan-

J. BUNI

nih« premalo.

Da bi ovekovečili duh časa, v »TRIBUNA« poleg intervjuja z vodjo tržaških »škvadristov« in prevoda teksta marksologa Iringa Fetscherja o neokonzerativizmu, objavljamo tudi intervju z Aleksom Djilasom, sinom veliko bolj znanega očeta, ki zaradi svoje pozicije (emigriral je v ZRN) lahko neposredno izrazi vse pobožne želje »intelektualne romantike«, ki se je v zadnjem času razcvetela pri nas in zaenkrat s še sramežljivo agresivnostjo kultursvobodnjaštva otipava teren. Kajti, kaj bi se pretvarjali, jasno je, da je prav Djilas »konstitutivni manko« procesa v Beogradu, čeprav so bile obsojene majhne ribe, izbrane s pomočjo najsodobnejše tehnologije, se je dejansko sodilo konstitutivnem manku, ki je bil tako še enkrat po svoji senci tepen. To metodo kaznovanja so sicer razvili že klasični gledali-

ki režiserji, ker bi neposredno kaznovanje glavnega junaka čustveno preveč vznemirilo vesoljni Publikum.

Djilas mlajši je eden tistih sinov, ki ubijajo papana s tem, da so bolj papanski od papanov samih. Hkrati pa predstavlja tudi tisto vedno bolj vplivno strujo v široki paleti jugoslovanske emigracije, ki je zakopala sekiro maščevalnega besa, s katero so mesarili krvni sovražniki komunizma in na vso stvar gleda s spravljivostjo tehnokratskega racionalizma in v skladu s tem vidi svojo politično šanso nič več v krvavem, z dediščino preteklosti obremenjenem teroru, ampak v rafiniranem izkoriščanju situacije v Jugoslaviji sami in v zakritem vplivu na to situacijo. Nočemo se iti lotiti na notranjega sovražnika, ki mu od zunaj emigracija podaja roko, da bi ogrozila temeljne pridobitve naše revolucije, kajti, kjer vidi stalinizem zlo namernega in organiziranega Sovražnika, tam dejansko naleti na samega sebe, na reprodukcijo svojih lastnih borniranih form, gre nam predvsem zato, da nevarnost kontrarevolucije izrašča iz reprodukcije miselnih form, ki so rezultat in garant reprodukcije kapitala in kot »naravna zavest« vpete v proces reprodukcije družbe, iz katerega stalno udarjajo kot tendenca k racionalizaciji družbe po merilih razuma, slepega za lastno posredovanost z iracionalnim. Od tod ta blagozvočnost sanjarjenja o »demokratskih reformah«, opij vbijanja »demokratskih idej« svobode željnemu ljudstvu, ki že po svoji formi nosi »stalinistično« postavko, namreč, da so demokratske ideje rezultat prosvetljenega razuma, po svoji genezi ločene od nevednega ljudstva, ki mu je treba te ideje vbiti v glavo, da jih bo sprejelo kot svoje. Tako nevtralni racionalnosti navkljub, ne gre brez kančka odkrite romantike, ki pa izdaja prav totalitarizem, proti kateremu se v samoprepičanju bori. Tako je dokaz, da v Jugoslaviji vlada diktatura pač ta, da ljudje imenujejo oblast »oni«, »birokracija« »režim«, »Partija«, da se počutijo odtujene od nje in se ne identificirajo z njo. Mar mogoče Djilasu mlajšemu ni znano, da se ljudje »identificirajo« s »svojo« oblastjo kot oblastjo »ljudstva« prav v najbolj totalitarnih režimih? Verjetno mu je, toda ta logična napaka je konstitutivna, kajti izdaja željo oblastnika, željo »biti ljubljene od ljudstva« in prav na tem mestu umanjka racionalna pojasnitev odtujitve kot nečesa objektivnega. Končni cilj teh »demokratskih reform«, ki so vsaka zase tako vabljive za svobode željne ljudi, je seveda »svoboda družnena istomislečnih ljudi«, svoboda izbire svojih Mislecev v večstranskem sistemu, svoboda sprave zavesti in produkcijskega načina, glorifikacija mišljenja, ki svojo različnost vidi ne kot rezultat protislovnih družbenih razmer, ampak kot 'NEKAJ NARAVNEGA'.

B. URSIČ

KAJ JE Z MLADO GENERACIJO?

Čeprav se danes mnogo govori o mladih, se zdi, da pri nas ni bilo nobene temeljite razprave o naravi odnosa med mladimi in Zvezo komunistov, še manj pa je bilo osredotočanja na glavni problem — to je obnavljanje vezi med komunističnim gibanjem in mladino. In ravno to je akutni problem naše družbe.

Tako se je glasila ena od iztočnic za razpravo, ki sta jo pripravili uredništvi časopisov Socijalizem in Pitanja in se je odvijala 8. februarja v Zagrebu.

V uvodu je Stipe Šušter ponudil veliko tez in podatkov. Gremo lepo po vrsti.

— Statistično gledano te mladina v ZK lepo zastopana. Kar 27% komunistov je mlajših od 27 let. Toda ta del je tudi najmanj dejansko prisoten v delovanju ZK, mladi partijski funkcionarji pa so bele vrane.

— Če primerjamo način življenja mladih komunistov in tistih mladih, ki niso člani ZK, vidimo, da ne drži »resnica« o rdeči knjižici, ki omogoča promocijo in odpira vsa vrata. Komunisti imajo v poprečju nižje osebne dohodke, delež nezaposlenih pa je med članstvom ZK večji od deleža vseh nezaposlenih Jugoslovancev.

— Pred dvajsetimi leti je večina mladine živela na vasi. Danes jih tam živi manj od 1/10. Urbanizirana mladina ima svoje mesto v procesu reprodukcije in v procesih družbene promocije. V te procese so mladi ljudje vključeni individualno, s pomočjo zvez in sistema »znajdi se«. Razlog temu je dejstvo, da naša družba ni razvila sistemov, ki bi povezali mlade v mestu in omogočili drugačno reševanje problemov teh mladih.

— V ZK obstaja (upati je, da trenutna) nemoč, da bi bilo delovanje usmerjeno k viziji, ki so jo načrtali Tito, Kardelj, Kidrič, Bakarič in drugi. Zakon o združenem delu, ki normativno deklarira oblast delavcev nad razširjeno reprodukcijo, je v veljavi že devet let in vsi vemo, da v praksi delavci nimajo oblasti nad razširjeno reprodukcijo. Da je temu tako, je kriva tudi neodločenost ZK. V položaju, v kakršnem smo zdaj, obstajata za ZK dve možnosti:

- nadaljnji razvoj za doseg asociacije proizvajalcev
- vračanje k participaciji delavcev z birokracijo, tehnokracijo in politehnokracijo (na tak način postane ZK spet partija v meščanskem smislu)

Šušter je izpeljal hipotezo o mladini in delavskem razredu. Mladina naj bi bila najbolj izobražen del delavskega razreda, potemtakem naj bi bil najbolj kreativen del delavskega razreda in zavoljo tega najbolj nezadovoljen del delavskega razreda (morda se komu zdi vrstni red argumentiranja obrnjen). Toda ta hipoteza ne drži. Šušter meni, da mladi bežijo iz delavskega razreda zaradi materialnih razlogov in pogojev za družbeno promocijo.

— Stara tehnologija in transfer tujih tehnologij sta odstranila del mladih iz produkcije. V času stagnacije družbenega razvoja (kar pomeni zaostanek in padec) se je povečalo število zaposlenih za 700.000 in nezaposlenih za 200.000. To pomeni, da je v jugoslovanskem načrtovanju nekaj hudo narobe. Če se bo nadaljevalo po starem, bo za nekatera delovna mesta primanjkovalo še več ljudi, za druga pa jih bo preveč.

— Mladi se ne upirajo. Odrinjeni na rob sprejemajo obstoječe stanje ali pa z napačnimi izhodišči oblikujejo kritiko.

— Med vojno so bili generali, ki so imeli dvajset let. Bili so narodni heroji pri petnajstih letih.

Toda naša realnost je najmlajši član ZIS, ki ima 36 let. Naša realnost so dejstva, da skoraj nihče ne doživi samostojne izdaje svojih literarnih del pred tridesetimi, da pred tridesetimi nihče ne postane predavatelj na fakulteti, da so mladi akademiki že prekoračili štirideset let in da je takih primerov še ogromno.

— ZK je zamudila mnogo priložnosti in naredila mnogo napak v procesu seznanjanja mladih z zgodovinsko vlogo Jugoslavije njenim položajem »tu in zdaj« in s cilji nadaljnega razvoja. Mladi so na obrobju, namesto da bi bili dejavniki revolucionarne kontinuitete. Toda dokler je mladim določeno samo mesto v proslavah, paradah in v drugačnih režiranih ekshibicijah, se naj nihče ne čudi nad stanjem, kakršno je in nad posledicami, ki utegnejo slediti.

Te namige so bolj ali manj uspešno izkoristili naslednji govorniki. Žal so nekatere izjave kazale konfužnost, nepoznavanje, dogma-

Žal bomo klasični tekst marksističnega obračuna z liberalizmom, Marcusejevo: KRITIKO REPRESIVNE TOLERANCE lahko objavili šele v naslednji številki. Toda, saj je vseeno, če ne prej mi bo oproščeno po smrti, ne glede na to, kaj sem bil. Tudi jaz se namerno borim za domovino, tisto ljubljeno.

A. KLEMENC

tičnost, skrivanje pred realnostjo, reševanje problemov na obrobju in redukcijem. Kako bi drugače razumeli take izjave: »Ker je partija že dopustila, da smo v krizi...« Kot da bi samo partija potisnila jugoslovansko družbo v krizo in jo lahko nekega dne brez vsakršnih posledic spet potegnili ven. Ali pa: »Ne moremo govoriti o mladih in starih komunistih. Človek, ki je član ZK, je najprej komunist in šele nato mlad, star, delavec, intelektualec itd.« Tak na novo (ponovno?) ustvarjeni dualizem je tipični proizvod stalinskih dogmatičnih kurzov. Asociacija na dekardelizacijo ob tej izjavi ni naključna.

Marxu so spet (»dobronamerno«) pripisali nekaj trditev, ki jih ni zapisal. Jordan Aleksić je razvil idejo o politični generaciji, ki a) nastane b) se pojavi c) ali pa jo ustvarijo.

Taka generacija ima svoj sistem vrednot in znanj, drugačen način življenja in je bolj občutljiva za družbeno dogajanje kot so ostale generacije. Ko ti segmenti zbledijo, se politična generacija stopi z ostalimi generacijami, kar pomeni, da izgine. V Jugoslaviji so po njegovem mnenju nastale tri politične generacije: tista, ki je izvedla oboroženo revolucijo in začela izgradnjo, uporna generacija iz šestdesetih let ter generacija krize iz osemdesetih let. Problem današnje mlade generacije je problem njene vključitve v družbenopolitični sistem. Mladim bi moral biti ponujen (bi moral nekdo ponuditi?) program, s katerim se bodo integrirali v družbenopolitični sistem. Aleksić je podvomil o apriorni tezi, da mlada generacija poseduje znanje. Omenil je, da tudi med mlado, zlasti tehnično inteligenco, prevladuje »mojstrska mentaliteta« prejšnjih generacij, namesto inovacij pa se prevečkrat zadovoljijo s transferom tujih tehnologij.

Marjan Pungartnik je spregovoril o tistem delu mlade generacije, katere oblika življenja je potisnjena v stran. Govoril je o mladih, ki se otepajo s finančnimi problemi in se ne morejo nikamor vključiti, ker jih okolje ne sprejema. Zavrnil je tezo o politični generaciji, ker politizacija doseže le del generacije. S politizacijo se problemi intelektualizirajo, rešijo pa se ne. Na veliko »prezrtih« dejstev je opozoril Andrej Klemenc. Kolektiv, ki predstavlja kvantiteto, ni noben garant za revolucioniranje odnosov. Za kolektivom se nemalokrat skrivajo birokratizirane sile, ki so ubile kolektivnega intelektualca. Treba je govoriti o individuumu, kajti brez tega kolektiv kot subjekt izgubi vsak smisel.

Mnogi zmotno mislijo, da procesi politične socializacije pomenijo le pozitivno sprejemanje danega in pozitivno nadaljevanje. Negativne forme, ki jih v socializaciji ustvarja mlada generacija, ostajajo abstraktne. Zaradi politične blokade oblasti pa lahko te abstraktne forme postanejo orodje desničarskih sil.

Povedal je, da v ZK predlagajo take mlade ljudi, ki so konformni. Zaradi takih mnogi kreativni nočejo sprejeti članstva v ZK.

Kaj hočejo mladi? Hočejo opozicijo. Tako opozicijo, ki bo v vsaki nalogi izkristalizirala probleme in odstranila vse blato, ki je nastalo v procesu samoupravnega odločanja.

Tovariš Koprivnjak je zelo jasno opredelil nekaj naših glavnih problemov. Vsi vemo, da v družbi obstajajo protislovja, v konkretnih procesih pa jih ne znamo razbrati. Ugotovitve o skupinah mladih prenašamo na celoto. Mladina nima jasnega odnosa do preteklosti, za kar pa ni sama kriva. Napake v izobraževanju so številne in eden od rezultatov takih napak so po vsej Jugoslaviji naraščajoče ideje o narodni spravi.

Vinko Hafner je dejal, da imajo različne generacije različna mesta v družbi in nujno tudi različne odnose do družbene stvarnosti. Toda odnosov v družbi ne smemo zreducirati na generacijski konflikt. Seveda pa je nujna postopna pomladitev nosilcev družbenega dogajanja, za kar pa je potrebna socialna kultura na obeh straneh.

Zastavil je zanimivo vprašanje: Zakaj komunisti tako redko omenjajo komunizem? Možna sta dva odgovora:

a) komunisti so preobremenjeni z reševanjem trenutnih problemov

b) v komuniste je prodrli antikomunistični sindrom

Kako naj komunisti mladi generaciji, ki naj bi nadaljevala revolucijo, predstavijo socializem in komunizem, kako naj jo postavijo v vlogo dejavnikov revolucionarne kontinuitete?

Miljana Komatino je zanimalo, če mladi v socializmu vidijo svojo prihodnost. Politična socializacija ni mladih integrirala v sistem, zato se mladi obračajo k meščanskim vrednotam. Svoj delež krivde pri tem pa nosi tudi mladinska organizacija, ki je mladi ne jemljejo za svoje.

Razprava je bila zelo raznolika. Žal pa lahko ugotovimo, da so poleg omenjenih v njej sodelovali tudi mnogi deklamatorji, ki obvladajo politični slog — in to je vse. Človek dobi občutek, da je nekaterim neprijetno reči, da stvari ne tečejo tako, kot je bilo domenjeno. Zavzemanje za uresničevanje dogovorjenih smernic v tem zdušju zveni že radije kot...

Za sprejetje potrebni drugačno delovanje subjektivnih sil in drugačni odnosi med njimi — toda ali so subjektivne sile na to pripravljene? Za prava ni dala odgovora.

Je mi Držanič

MICHEL TORT:

INTELIGENČNI KVOCIENT

Tortova smer gibanja je razbijanje fetiša »znanstvenega« shematiziranja in numeriranja kot je bil zgrajen v miselni dejavnosti pasivnega kalsificiranja zagovornikov merjenja IQ: zopet »pozitivistično shemo, ki ločuje dejstva od vrednot, opazovanje od mišljenja« (R. Jacoby). Inteligenčni test hoče dokazati in izmeriti subjektivno inteligenco kot stvar po sebi, brez povezav z zunanjo dejanskostjo, da bi se v imenu znanstvenega imperativa ubranil specifičnim družbenim odnosom in zgodovinski dobi in tako upravičeval in branil obstoječe. Z merjenjem nemerljivega se rezultatu dodeli njegova tržna vrednost, ki preseva vse plasti vsakdanjega življenja, od jezika do spolnosti. Logika blaga in njegove produkcije, ki nenehno vsiljuje prednost koristnosti pa nosilca numeriranega IQ, ki ima svoje družbene in zgodovinske koordinate potisne na njemu imanentno mesto v cirkulaciji blaga.

Nora dirka produciranja, delitev dela in nenehno se vrteči zobčnik kroženja blaga opravičujejo in omogočajo auro nujnosti inteligenčnih testov. Ideologija, ki jo zahteva tak način produkcije, »se nikakor ne kristalizira slepo in anonimno iz družbenega procesa... ampak je znanstveno prirojeno tej družbi« (Adorno). V retorti ta-

kšnih merjenj se skriva vse mogoče, kar se skupaj imenuje znanstveno-objektiven pristop. Ideološki dispozitivi kot Tort imenuje inteligenčne teste je lahko orožje buržoazne ideologije, ki v kakonadi skupaj z ideološkimi aparati države (šola, cerkev, informiranje) v imenu načina produkcije napravi primerljivo, kar je heterogenega. Kajti kapitalizmu je za razliko od predhodnih družbenih formacij do tega, da utemelji pravo, ki ne pozna razredov, da z neenakostjo, ki konstituira posameznika upraviči različne razredne položaje. Magično merjenje iz ozadja prišepetuje razredni položaj, kajti ideologija, ki je ravno tako daleč od resnice kot blizu laži je upravičevanje »delitve dela, ki se kaže kot posledica razlik v sposobnosti, v inteligenci.« (M. Tort).

Tort dosledno obračuna s pojmovanjem o družbeni enakosti različnih inteligenčnih sposobnosti, katere merjenje je z velom »znanstvenosti« prikrito gospostvo.

Knjiga je izšla pri DELAVSKI ENOTNOSTI.

S. Š.

Boris Pahor je s svojim posegom na srečanju »Slovenski narod in slovenska kultura« (Cankarjev dom 9.10. januarja) zbudil precejšnje zanimanje med mojimi ljubljanskimi prijatelji. Sicer niso razumeli vsega, kar je Pahor govoril, z nekaterimi trditvami se niso strinjali, vendar se jim je ta tip zdel zanimiv in simpatičen. Nekdo je označil Pahorjev poseg kot »senilna alternativa« (namig je na ljubljansko mladinsko alternativo). Pogovor je počasi stekel na vprašanje slovenske kulture v Trstu. Očitno je, da moji tovariši sicer so seznanjeni z raznimi Pahorji in Rebulami, da pa nič ne vejo, kako se dejansko razvija ustvarjalna kultura v Trstu. Tako bom jaz, zamejski podpovprečnež, ki sam ne vem, npr. kdaj moram uporabiti zaimek svoj ali njegov, skušal predstaviti to zamejsko kulturo. Ker pa bi rad bil (četudi v resnici nisem) pošten, je najbolje, če vam povem, kakšen je moj odnos do te kulture in kulturnikov, ki jo ustvarjajo. Besedo kultura razdelimo, in sicer tako: kul-tura. Vedeti morate, da beseda kul v italijanski pomeni »zadnjica«. Po tej razlagi ste verjetno došli asociaciji, ki jo lahko dobimo iz besede kul-tura. Te asociacije se v Trstu lahko reši samo ozka skupina ustvarjalcev. Vse druge lahko mirno spravimo v prej navedeno besedno igro.

Najprej malo zgodovine, da osvetlimo korenine današnje tržaške kulture. Z uveljavitvijo fašizma je slovenska inteligenca prisiljena k molku ali v beg v staro Jugoslavijo. To stori velika večina vodilnih intelektualcev. V Italiji ostanejo redki prosvetljeni študenti in duhovniki (spomnite se na Bevkovega Kaplana Martina Čedermaca). Prvi bolj ali manj delujejo v raznih narodnorevolucionarnih organizacijah, drugi pa kolikor morejo prosvetljujejo ljudstvo. Medtem pride do vojne in zmage nad fašizmom. Po kratkem obdobju prepusti Jugoslavija Trst Anglo-Američanom. To množično izkoristijo razni bivši belogardisti in zbežijo v Trst. Ti emigranti so bili v veliki večini višje ali visoko izobraženi ljudje (predvsem učitelji, profesorji in duhovniki), ki takoj zasedejo mesta (npr.: v šolstvu), ki bi sicer pripadala domačemu izobraženstvu (če bi obstajalo). Zavezniška uprava seveda izkoristi to emigracijo za lastne račune, tako na primer nastane Radio TSA in vodenje te postaje poverijo »emigrantski« inteligenci. Da boste bolje razumeli, na nekem mestu v svojem

KORITA IN KULTURNIKI

Levitano pisatelj Zupan piše o »tistih belogardistih Radia Trst«.

Na nasprotni strani pa se razni privrženci in somišljeniki nove Jugoslavije strnejo okrog Primorskega dnevnika. Leta 1984 pa se levica v Trstu razdeli na titovce in kominformiste. To je bil hud udarec prerajeni levi inteligenci. Znova se pojavi primer izseljenstva leve inteligence. Nekateri se vrnejo v Jugoslavijo, drugi, zgnušeni nad dogajanje med titovci in kominformisti, raje gredo s trebuhom za kruhom v Avstralijo ali kam drugam. Tisti, ki ostanejo, ustavijo Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo (SKGZ). Ta organizacija je bila s popkovino vezana na Jugoslavijo. Iz Jugoslavije je dobivala denar, sredstva, kadar so manjkali, tudi kadre. Dejansko se je SKGZ vedla kot nekakšen privešek Jugoslavije na italijanskih tleh. Nasprotno pa so se vedli katoliki in njihove organizacije, za katere je bila poglavitna naloga očrtni Jugoslavijo.

Sad te zgodovine so današnji kulturniki. Pri tem morate vedeti, da sta v Trstu politika in kultura sinonima, ker vsak kulturnik je in mora biti istočasno tudi politik, tako kot je vsak politični nastop istočasno tudi kulturni nastop. Ta politični naboj pa pride na dan v obliki razdora med nami samimi in v kolonizacijskem odnosu raznih slovenskih kulturnikov in politikov do nas. Tako se je zgodilo, da je Kocbek, ki je, kot pravijo zlobneži, takrat že bolehal za mukami, ki mu jih je prizadela izguba oblasti, prišel v Trst in s pomočjo Pahorja in Rebulca oznanil svetu »kočevsko afero«. Pri tem sta se naša zamejska primerno angažirala, da bi ojačila novico. Bila sta sredstvo, ki ga je v svoje namene uporabil Kocbek. Enako je bil samo sredstvo Primorski dnevnik in mnogi, ki so zanj odgovarjali, tisto noč, ko je bil sprejet odlok o depozitu. Šušlja se, da je nekdo takrat telefoniral iz Ljubljane in zdikiral uvodnik. Ustavili so tisk in na novo tiskali prvo stran.

Posledica takih manipulacij (ki so bile v določenih primerih nujne in neizbežne) je ta, da naša kultura in kulturniki izgubijo kredibilnost v očeh navadnih ljudi. Kulturniki se postopoma odtujujejo od ljudi. Kultura ne izhaja več iz ljudi za ljudi, temveč iz kulturnikov za kulturnike. Tako recimo Slovensko stalno gledališče uprizori dramo »Paracels«, kjer avtorica Ivanka Hergold na globoko, široko, temeljito filozofira o tem, kako ustaljena oblast zavira ustvarjalnost in znanost. Da bi to povedala, mobilizira celo gledališče in prisili publiko k dvournemu dolgočasnemu kulturnemu mučenju. Na koncu ji publika iz olike tudi ploska, četudi od tega (razen krasnih scen) ni nič odnesla. Avtorici seveda ni prišlo na pamet, da bi za osvetlite iste teme uporabila razne prispodobne iz resničnega vsakdanjega Tržaškega življenja. Namesto da je predstavila nezrele srednjeveške zdravnike, bi lahko mirno uporabila prizor iz tržaške bolnice, kjer ti namesto bolne noge odrežejo zdravo! Če hočete, nekako isti odnos, kot ga imajo vaši kulturniki v Ljubljani: »Kaj se bomo ukvarjali z raznimi prekinitvami dela, to je tako plebejsko. Raje govorimo o tabu temah, to je tako zlahtno.«

Druga značilnost tržaških kulturnikov je ta, da se prebijajo do raznih delovnih mest z relativno lahkoto, ker pač v Trstu ni neke intelektualne konkurence, kot v vsakem drugem kulturnem središču. V Trstu, če malce obvladaš jezik, imaš kaj iniciative in priljubljene duha z lahkoto prideš do takih delovnih mest, do koritca. Iz njih te ne bodo vrgli, ker ni nikogar, ki bi te zamenjal. V tem duhu tudi jaz upam, da se bom nekega dne prebil do korita. Nas zamejcev je namreč premalo, da bi lahko s kadri napolnili vso tisto inflacijo kulturno-političnih ustanov, ki smo jih bili sposobni ustvariti. Prav to pomanjkanje selekcije je krivo tega, da Založništvo tržaškega tiska izda bedasto knjigo »mladega ustvarjalca v pričakovanju zaposlitve«, kot so zapisali na platnico knjige, da bi predstavili publiko totalno neznanega avtorja knjige Buffona. V zvezi s to knjigo je literarni kritik revije »Mladika« Ester Sferco pravilno zapisala: »Danes smo pač vajeni tega, da se geniji odkrijejo še pred svojo genialnostjo. Kdo ve, če imamo res tako prefinjen voh, da lahko zvohamo dim še pred ognjem in da nato še povemo, kako diši.« Če bi v zamejstvu obstajala primerna revija, kjer bi mladi ustvarjalci našli svoj prostor, bi verjetno prej odkrili genialnost kakor genija. Zanimivo, kako da jaz, privrženec Stalinove parole, prebiram to klerikalno »Mladiko«. Kako je sicer ne bi, saj je edini zamejski list, ki ima tudi (škoda, da skromno) mladinsko prilogo in če odzvamemo razne politične zbadljivke in laži, v njej lahko najdem tudi kaj pametnega.

Edini, ki nas rešuje iz te žalosti, je prav tista množica amaterjev, ki s svojim delom in srčnostjo najde stik z ljudmi. Toda teh amaterjev ne smemo preveč hvaliti, ker so naše visoke glave dejale, da je treba narediti konec diletantizmu v naši kulturi.

VS! H KORITU!!!

Walter Skerck

REFORMA UNIVERZE — KAJ SO PAVEDALI ŠTUDENTJE?

S študentom Jurijem Bavdažem se je pogovarjal Robert Botteri.

Ali poznaš vsebino in probleme visokošolske reforme študija in univerze?

Sem študent FNT Montanistika. Kolikor jaz vem, se na naši fakulteti med študenti in profesorji ne govori o tem. Mislim, da je to predvsem zato, ker nas reforma ne bo porinila iz ustaljenih tirnic. Učni program se bo spremenil minimalno in tudi ostali odnosi se ne bodo spreminjali. Mislim, da bi se kljub spremembi učnih programov malo spremenilo, če bi ostali stari profesorji. Na fakulteti potrebujemo predvsem drugačen način učenja. Kvalitetne premike bi lahko dosegli le z mladimi, novimi, svežimi profesorji in asistenti, ki so se šolali tudi v tujini, ki so v svoji stroki priznani in ustvarjalni, ki poznajo trende razvoja in industrije. Mnogo jih je na fakulteti, ki se oklepajo tega mesta do penzije zato, ker z industrijo nimajo stika in bi v svoji stroki zunaj fakultete preprosto zmrznili. Pravi, mladi, sveži, polni idealov in znanja — takemu profesorju ali asistentu ni potrebno spreminjati programa, ker ga bo sam in sam bo tudi zahteval, da se reformira tudi univerza, če je to potrebno. Takim bomo tudi študentje radi pomagali in sledili, sedaj pa imam občutek da je reforma univerze le drugačno razmeščanje istega pohištva v isti sobi z istimi ljudmi. Torej ne vprašaj mene, kakšna naj bo reforma, ampak tistega, ki je pravkar prišel na fakulteto, ki je pravkar končal študij v tujini, ki lahko primerja, kaj je željan ustvarjati in učiti.

Kaj si ti še pogrešal na fakulteti?

Na raznih katedrah imajo vrstostroj, aparatov in priprav, ki jih pa v času študija nismo videli od blizu, kaj šele, da bi bili na pravo uporabo študentom. V vseh štirih letih je na fakulteti predavalo tako malo strokovnjakov od drugod, da ni omembe vredno. Pa so bili problemi v stroki, a se nihče ni spomnil, da bi nam jih pojasnil, tudi o vsakdanjih stvareh je zanimivo debatirati in poslušati strokovnjaka, ki se s tem neposredno ukvarja. Toliko možnosti je, pa nič, in to zato, ker so vsi na fakulteti že vsega naveličani in še tisto kar delajo, je v glavnem povezano z birokracijo. Mladinska organizacija je prepuščena sama sebi in se jasno ukvarja le z zabavo in športom.

Misliš da je fakulteta premalo povezana z združenim delom?

Vtis imam, da ni povezana. In zakaj naj bi sploh bila: Oprema na fakulteti in tudi inštitutu je zastarela in še premalo je je. Navadno je obratno, kot bi moralo biti. S fakultete hodijo opravljati najnovejša poizkuse v industrijske laboratorije. Študenti so od realnih dogajanj v industriji čisto odrezani. Ko se nauči iz skript, kar je treba, se ti zato zdi, da že vse veš in znaš. Premajhna odprtost fakultete povzroča pri študentih nezainteresiranost in zadovoljstvo z obstoječim stanjem. Učeči kader je prav tako problem. Naloga učitelja je, da ti odpira nova obzorja in poglede na stroko in na svet, vključiti te mora v svoje delo in experimente, podtikati ti mora dobre knjige (ne samo svojih skript) in sploh mora biti tvoj prijatelj, to pa so najlažje mladi.

Na kratko bi povezal vse to:

Hočem mlade profesorje in asistente.

Hočem predavanja in debate z vrhunskimi strokovnjaki od drugod.

Hočem sodelovati in opravljati naloge, seminarje, diplome... financirane iz združenega dela in za potrebe združenega dela.

Dobra bi bila čimvečja rotacija rednih profesorjev.

Skratka, za tiste, ki hočejo biti najboljši, moramo imeti najboljšo Univerzo.

B. ŽUPANČIČ

PREŠERNOVI NAGRAJENCI NA UNIVERZI

Tudi letos smo dobili nove Prešernove nagrajence. Podelitev se je dogodila v svečani dvorani Univerze po strogem protokolu, ki se ga ne bi sramovala niti kaka srednjeveška univerza. Točno je bilo predvideno, kdaj se mora vstati in kdaj ploskati, a se je na koncu vseeno zalomilo, ko prisotni nismo pravočasno vstali. Smo pač že pozabili na naše vojaške čase. Nagrajenci so poleg plaket dobili tudi denarno nagrado v znesku 30.000 din. Plačilo za opravljeno delo to nikakor ne more biti, saj lahko študent toliko zasluži na Študentskem servisu v trh tednih, koliko pa je potrebno za znanstveno delo, kar naloge nagrajencev vsekakor so, pa nam je vsem jasno in ta čas se nikakor ne meri v tednih. O kvaliteti obeh del ne bi razpravjal prav tako pa ne o njuni koristnosti za družbo. Zanima pa nas ali na naši univerzi obstajajo še kakšne druge družboslovno-humanistične vede kot sta arheologija in slavistika. Ne bi rad ekspliciral, da je to samo odraz stanja v širši družbi in kaže na težko mesto, ki ga imajo humanistične vede v naši družbi. Ali se je sedaj boj proti tem vedam preselil od represivnih organov k bolj prefinjenim metodam in bomo zatrli vsak

poskus ustvariti humanistično inteligenco že v kali? Tako pa si bomo ustvarili samo tehnično inteligenco, ki je nikakor ne podcenjujem, ki pa je dostikrat zreducirana na poslušne pse in ne zahteva sprememb obstoječih produkcijskih odnosov. To nikakor ni uspeh tehnokracije nad birokracijo, kot bi radi nekateri prikazali tehnološko revolucijo. Birokracija in tehnokracija si za zastorjem prav uspešno podajata roki in njun prividni boj je le boj za oblast med različnimi elitami, kar pa sploh ne spremeni stanja v obstoječi družbi, saj oblast še zmerom predstavlja odtujeno silo, pa naj bo ta tehnokratska ali birokratska.

Da pa ne bo vse tako črno ob tem svečanem trenutku, naj omenim, da je bil po podelitvi sprejem, bilo je jedače in pijače, le kruh ni bil svež. Zanimiva je primerjava s podelitvijo Prešernovih nagrad v Cankarjevem domu dan poprej, kjer je bilo vsega na pretek. Naj se ve, kdo ima boljši položaj, ali RK SZDL in Skupščina SRS ali pa Univerza.

ROBERT BOTTERI

ŠTUDENTSKI RAZISKOVALNI TABOR
ZGOORNJA SAVINJSKA DOLINA LUČE 84

RAZSTAVA
CANKARJEV DOM, II. PRIDDOVERJE 18.—27. FEB. 1985, OTVORITEV 20. FEB. OB 17. URI

PROBLEMSKA KONFERENCA O ŠTUDENTSKEM
RAZISKOVALNEM DELU
CANKARJEV DOM, MALA DVORANA, SREDA, 27. FEB. 1985 OB 18. URI

POGOVOR PREDAVATELJEV: UČ. ENIL. ŽIVEL — GEN. — ŠTUDENTSKI RAZISKOVALNI TABOR
MAGISTRSKI CENTRA TRINOVEŠKA KAMNICA
LJUBLJANA, 1985

Medicinska fakulteta:
JELKA LINDIČ, abs. med.
MATEVŽ KRŽAN, 4. let. in BERNARD MEGLIČ, 4. let. med
Določanje spektroskopskih lastnosti citokroma P-450, ki se v ta-
nkem črevesu inducira z estrogeni

Filozofska fakulteta:
JANA HORVAT, dipl. arheol.
Prispevek k analizi emonjskih grobišč
MARJA BEŠTER, dipl. slov. — nem.
Zvrstnostna različnost jezika neumetnostnih besedil NOB

Fakulteta za elektrotehniko:
ERIKA PEROVŠEK, abs. 4. let.
Vrednotenje metod za odkrivanje kompleksa QSR v elektrokardia-
gramu

Biotehniška fakulteta:
JURE PIŠKUR, 4. let.
Regulacija biosintetične poti prolina pri bakteriji Salmonella
IVANA JENKO, abs. živ.
Mlečnost oplemenjenih lisastih krav

Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo:
UROŠ HERLEC, 4. let. geol.
Oligocenske plasti v Bohinju
ALEKSANDER SIMONIČ, 3. let. upor. mat.
Dvakrat stohastične matrike

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo:
IGOR ŠMID, 4. let. FTV režije
Realizacija študijskega dokumentarnega filma: Veš, sine, jaz sem
bohem

Akademija za glasbo:
ANDREJ PETRAC, 4. let. odd. za godala
Izvedba koncerta za violončelo in orkester y h-molu Antonina
Dvořaka

Fakulteta za strojništvo:
IGOR KUSTRIN, dipl. strojnik
Sopčni dimnik

PREŠERNOVI NAGRAJENCI NA UNIVERZI ZA 1984. LETO

Tu objavljamo del intervjuja, ki ga je dal Aleksa Djilas, sin Milovana Djilasa. Intervju je bil 30. junija 1984 na programu radio postaje »Deutsche Welle«. Napovedovalka ga je predstavila kot magistra političnih ved in sociologije... A. Djilas pripravlja doktorsko disertacijo na temo »Nacionalizem in komunizem« na Univerzi v Londonu, kjer tudi živi, kot politični emigrant.

Deutsche Welle:

V vaših tekstih in izjavah trdite, in tudi zdaj ste v tem pogovoru poudarili, da se zavzimate za demokratične reforme v Jugoslaviji. Hkrati pa trdite, da velika večina Jugoslovancov ni pripravljena, ni kvalificirana, ni razpoložena za borbo za demokratične reforme. Jasno je, da se brez široke podpore in angažiranja v državi takšne reforme ne morejo uresničevati. Ali ni to nepremagljivo protislovje med vašo oceno pogojev in ciljev, ki ste jih postavili?

Aleksa Djilas:

Popolnoma se strinjam z vami, da se takšne reforme ne morejo uresničevati brez široke podpore in angažiranja v državi. Ni potreben samo angažma, podpora velikega števila državljanov Jugoslavije, temveč sta potrebna tudi angažma in podpora velikega števila ljudi, ki so danes v Zvezi komunistov Jugoslavije. Ne štejemo za nepremagljivo protislovje dejstvo, da se veliko število ljudi v tem trenutku še ni pripravljeno boriti za demokratične reforme.

To samo pomeni, da bo borba za demokratične reforme zelo težka in da bo potrebno dosti časa, da se bo večje število ljudi pripravljeno angažirati, da bodo demokratične ideje prodrle do večjega števila ljudi, da bodo ljudje spoznali, da se nobeno pomembno vprašanje sodobne Jugoslavije ne more razrešiti brez demokratičnih reform. Mislim, da bo potrebno dosti časa za to, vendar menim, da to ni neuresničljivo. Menim tudi, da to protislovje ni nepremagljivo.

D. W.:

Jaz sem to protislovje bolj občutil v pomenu, da mnoge skupine iz Jugoslavije v tujini včasih izhajajo iz pavšalnih ocen situacije v Jugoslaviji in v zvezi s tem predlagajo relativno napačne ideje za rešitev. V zvezi s tem bi vas vprašal naravnost: Ali imate zanesljivo vedenje o tem, v kateri meri so vaše ocene jugoslovankega sistema skladne z misli tistih v Jugoslaviji, ki ta sistem vsakodnevno doživljajo?

Z drugimi besedami, vi jugoslovanski režim ocenjujete kot diktaturo. Menite, da ga tudi prebivalstvo Jugoslavije tako doživlja?

A. Dj.:

INTERVJU

DJILASOM

Verjetno je točno, da je moja ocena jugoslovankega sistema zaenkrat ostriša od tiste, ki bi jo rekel povprečni državljani v Jugoslaviji. To je seveda normalno, če se zavedamo, da tisti, ki se ukvarja s kritično analizo nekega sistema, to izrazi na ostriši ali kritičnejši način kot pa povprečni državljani, ki se s tem ne ukvarja.

Ne vem, ali bi povprečni jugoslovanski državljani za jugoslovanski režim uporabil izraz »diktatura«. Bilo bi zanimivo vprašati ljudi v tej državi, kaj o tem menijo. Vendar je zanesljivo, da velika večina ljudi v Jugoslaviji meni, da je politični sistem in politično vodstvo Jugoslavije nekaj, kar ni odvisno od njihove volje. Na primer: uporabljajo se drugi izrazi kot so »oni«, »birokracija«, »partija«, »režim« itn., četudi se ne uporablja izraz diktatura. Če bi danes vprašali povprečnega državljana, če se ima odgovornega za sedanjo ekonomsko krizo ali za situacijo na Kosovu, za nezadovoljstvo inteligence, bi vsakdo odgovoril, da se za to ne čuti odgovornega.

Če bi ga potem vprašali, kdo je potemtakem odgovoren, bi odgovoril: »Oni so odgovorni«. To pomeni da povprečni človek doživlja skupino ljudi, ki sprejema glavne odločitve o razvoju Jugoslavije, kot skupino, ki je neodvisna od njegove volje. Torej, ocenjujejo jo vseeno kot diktaturo, čeprav ne uporabljajo mogoče tega izraza.

D. W.:

Prehod na večstrankarski sistem predstavlja za vas in za mnoge druge osnovni pogoj vzpostavitve res demokratičnih odnosov v Jugoslaviji. Ali upoštevate ta vašo tezo specifičnosti večnacionalne in večverske državne skupnosti, zgodovino njenega nastanka in politično tradicijo? Celo kritiki jugoslovankega režima upozarjajo na neskladnost tako radikalnih sprememb. Tukaj imam posebno v mislih profesorja Stojanovića. Kako komentirate takšna opozorila?

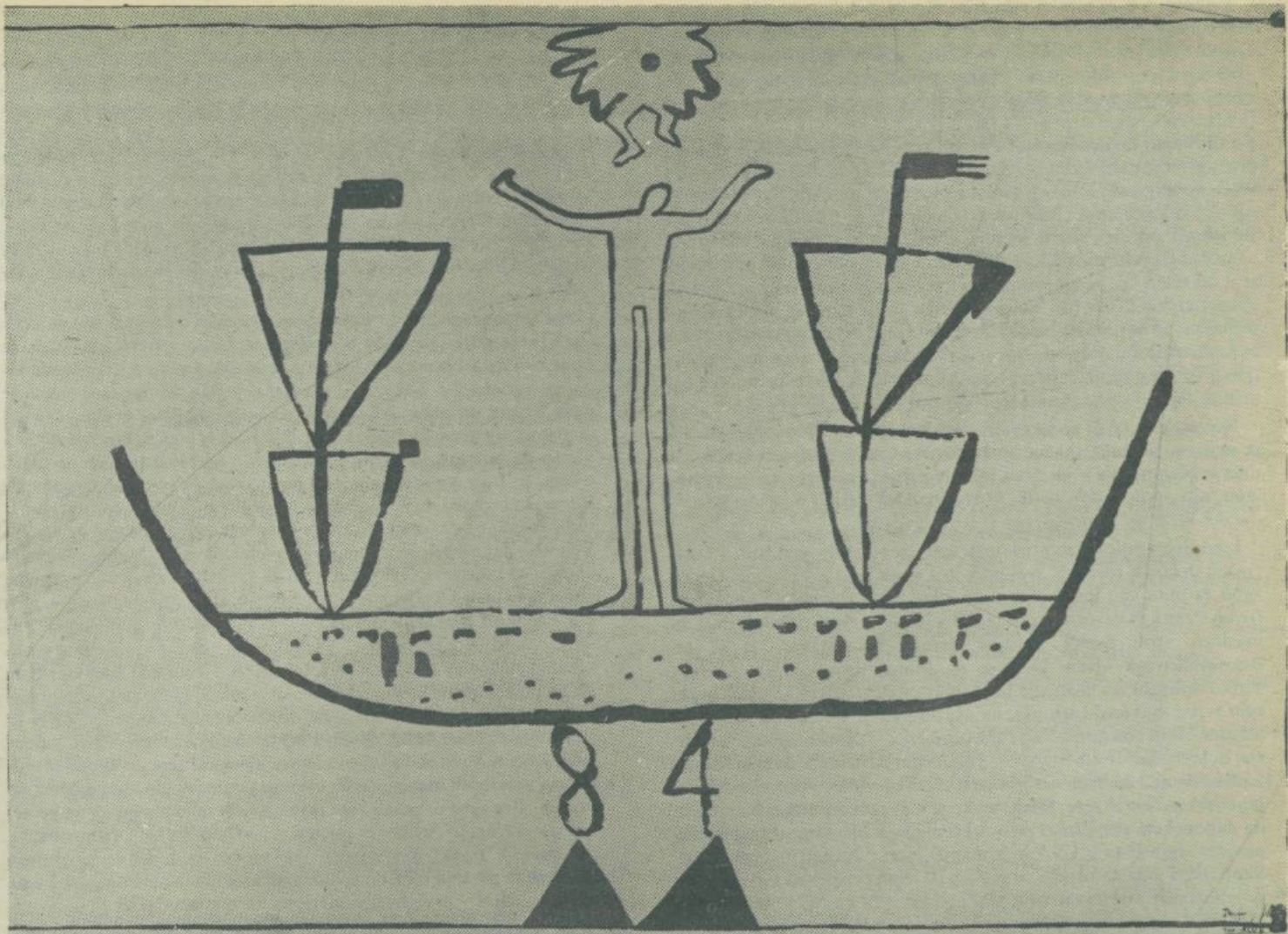
A. Dj.:

Zanesljivo je, da je sprememba družbene ureditve, kakršne koli, posebno pa še, kadar gre za velike spremembe, vedno zelo rizična. Toda treba se je vprašati, kaj se bo zgodilo z njenim gospodarstvom, družbo, z nacionalnimi odnosi, s kulturo, kajti velik rizik je tudi neznost spremembe, to pa ima lahko veliko slabše posledice, kot pa če se sprememba izvršijo.

Profesorja Stojanovića izredno cenim kot intelektualca in misleca, vendar se nikakor ne morem strinjati z njegovo pripombo, da je večstrankarski sistem neuresničljiv enkrat za vselej zaradi obstoja nacionalnega vprašanja. To je na določen način ista logika, kot jo je imel kralj Aleksander in predvojna Jugoslavija. Preseneča me, da jo uporabljajo marksistični socialdemokratski intelektualci. Profesor Stojanović govori o nacionalnem vprašanju, predvsem pa misli na hrvaški nacionalizem in separatizem, ker se Slovenci in Makedonci ne želijo odcepiti, albanski nacionalizem pa, kolikor je še pomemben, je vseeno periferno vprašanje za usodo Jugoslavije kot celote. Kar pa približno pomeni to: Ker večina hrvaškega naroda želi odcepitev, ne moremo imeti večstrankarskega sistema.

Mislim, da je v demokratični družbi pravica narodov do samoopredelilnih naravnih posledic naravnih pravic in ne more biti demokratije, če ni pravice narodov do samoopredelilne. Sicer pa je to del programa KPJ pred vojno, to je del srbske demokratične tradicije, to je del srbske socialdemokracije. Sicer pa mislim, da bi se v primeru uresničitve demokratičnega večstrankarskega sistema Jugoslavija ohranila in da bi se večina prebivalstva vseh nacionalnih skupin odločila ostati v Jugoslaviji.

V zvezi z idejo večstrankarskega sistema menim, da izraz sistem, ki se pri tem uporablja, ni povsem dober. S tem se razume misel, da je večstrankarski sistem nekaj, kar si je nekdo izmislil, recimo sistem elektrifikacije ali prenosa televizijskih programov. Večstrankarski sistem pa je neposredna posledica ljudske svobode. To pomeni pravico državljanov, da kandidirajo, da zahtevajo zamenjavo političnih

J. FLIS

funkcionarjev in da se družijo z ljudmi podobnega mišljenja. To so v bistvu politične stranke in prave svobode ni brez takšnega večstrankarskega sistema. Takšne demokratične reforme, ki bi vodile k polni svobodi in popolnemu spoštovanju državljanov in človekovih pravic bi bile na primer: ukinitve »moralno-politične neoporečnosti«, »zajamčena svoboda tiska«, »ločitev sodišča od kontrole partije«, »zajamčena avtonomija univerze« itn. To je cel niz manjših, ampak v bistvu ogromnih demokratičnih reform, ki bi na koncu privedle do tega, da bi lahko vsak državljani svobodno kandidiral in se družil z ljudmi istega mišljenja.

D. W.: V zvezi s tem bi vas želel vprašati tole: namreč, številne emigrantske skupine iz Jugoslavije v tujini imajo tako zasnovane politične programe da se ti neredko med seboj izključujejo. Kako bi se po vaše ta dejavniki odražali na hipotetičnem prehodu na večstrankarski sistem?

A. Dj.: Nisem dobro seznanjen z delom emigrantskih skupin, res pa imajo emigrantske skupine različne politične programe. Ocenjujem, da njihov vpliv ni posebno velik. Edina emigrantska skupina ki, kolikor je meni znano, ima določen vpliv, je skupina okoli časopisa »Nova Hrvatska«, ki ima precej širok krog bralcev. Po mojem mnenju ne bodo emigrantske skupine igrale večje vloge v demokratizaciji Jugoslavije. Največ, kar lahko storijo, je, da podprejo demokratične struje v sami Jugoslaviji. V nobenem primeru ne morejo voditi procesov demokratizacije v Jugoslaviji.

Dejstvo, da so te skupine razdeljene, da so med seboj sprte, nima posebnega pomena, ker ne predstavljajo prebivalstva Jugoslavije in ker ne predstavljajo velikega števila ljudi.

D. W.: Z drugimi besedami zastopate tezo, da politične smeri jugoslovanških emigrantskih skupin ne predstavljajo odraza določenih mišljenj v Jugoslaviji. To sicer kot posledica izhaja iz vaše trditve.

A. Dj.: Točno to mislim. Recimo: obstaja hrvaški nacionalizem in na primer časopis, kot je »Nova Hrvatska«, ki predstavlja obliko tega nacionalizma. Toda emigrantske skupine predstavljajo v glavnem starejšo vojno emigracijo in so ločene od stvarnosti v Jugoslaviji. Kolikor je meni znano, niso reprezentativne. Spet pa moram poudariti, da ne poznam dobro njihovega dela.

D. W.: In na koncu, glede na vse dejavnike in vidike iz predhodnih vprašanj in vaših odgovorov, kako ocenjujete trenutno situacijo v Jugoslaviji in predvsem, kaj mislite o srednjeročnem razvoju situacije v Jugoslaviji, glede na politični sistem in na možnost demokratične reforme?

A. Dj.: Kar se tiče srednjeročnega razvoja situacije v Jugoslaviji, sem bolj pesimist. Iz gospodarske krize se ne more brez velikih sprememb, menim da brez demokratičnih reform ni srednjeročnega razvoja, ki bi rešil večje probleme Jugoslavije.

Zelo težko mi je odgovoriti na vaše vprašanje o možnosti za demokratične reforme. Ker se zanje zavzemam, ne bi bilo prav reči, da so možnosti precejšnje. Toda ko razmislim, vidim da so proti demokratičnim reformam mnoge okoliščine in mnogi močni dejavniki. Torej: ne upam si biti optimist, vendar ne želim biti pesimist in se bom raje vzdržal napovedovanja prihodnosti.

D. W.: In morda še kakšno besedo o sedanji situaciji v Jugoslaviji?

A. Dj.: Zelo slaba stvar je kampanja, ki so jo določeni politični krogi iz Hrvaške začeli proti svobodi v kulturi, tisku in javnem življenju, ki so bile pridobljene in ki so se razvile v nekaj zadnjih letih. Te svoboščine bi, nasprotno, morale biti zajamčene in se še naprej razvijati, ne pa da se s političnimi pritiski in grožnjami poskušajo ukiniti.

UNIVERZA EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI Markalatični center
61000 Ljubljana
Trg osvoboditve 11
Telefon (061) 254-112 531-611
Str.:
Datum: 13.12.1984

REZULTATI NATEČAJA ZA IZDELAVO OSNUTKA PLAKATA NA TEMO 1984

Udeleženci naj bi oblikovali osebno doživeto, likovno, vendar močno komunikativno sporočilo o planetarnih in individualnih razsežnostih protislovij, v katere je ujet planet v letu 1984. To delo naj bi jim sprostilo fantazijo, jih ustvarjalno povezovalo s tradicijo naprednega političnega plakata in jim obenem omogočilo, da se izrazijo v likovni govorici postmodernistične senzibilnosti.

Organizator je prejel do 10.12.1984 73 osnutkov, 52-ih avtorjev (FAGG - Vtozd arhitektura - 26, Akademija za likovno umetnost - 20, Pedagoška akademija Ljubljana - 3, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo - 7).

ŽIRIJA v sestavi: dr. TOMAŽ BREJC
JANEZ KOŽELJ, dipl. ing. arh.
RANKO NOVAK, dipl. ing. arh.

1. je nagradila s **prvo nagrado**: izvedba plakata v 500 izvodih - osnutek plakata, ki ga je izdelala

JELKA FLIS, Akademija za likovno umetnost

Po enotnem mnenju žirije predstavlja izbrani osnutek posebno izrazno-pomensko kvaliteto, ki jo kaže gojiti. Za razliko od večine poslanih natečajnih osnutkov z enodimenzionalnimi, poudarjeno aktivističnimi sporočili novinarskega besednjaka, posreduje lađa življenja na tehnični časi večplastno sporočilo, ikonično pa vendar odprto, splošno razumljivo, skratka tolerantno v naslanjanju na izvirne podobe otroštva. Osnutek odlikuje osebna izpoved tudi v povsem likovni interpretaciji sveta 1984, ko se z zavestno naivnostjo izraza obrača optimistično do labilnega sveta z zoženimi možnostmi življenja in hkrati do časa, ko se civilizacija obrača k sebi k iskanju eksistencialnega bistva. Tako je ravnovesje ladje kot prispodoba življenja odvisno slejkoprej od ravnania človeka.

2. je nagradila s **drugo nagrado** - osnutek plakata, ki ga je izdelal

BOGO ZUPANČIČ, FAGG, VTOZD arhitektura

Osnutek drugo nagrajenega plakata predstavlja po sodbi žirije izvirno iskanje v svet bolj abstraktnih pomenskih oblik z izoblikovanjem prispodobne samoučišičnega zmaja. S tekstualnim vpraševanjem namiguje sporočilo na suicidalnost nagibov sodobnega sveta, kakršna se reflektira v osebnosti brezizodnostnosti občutljivega slehernika.

Člani žirije so se odpovedali honorarju v prid nagradnega fonda. Tako se je organizator odločil, da najboljši osnutek nagradi s 15.000 dinarji, drugo uvrščene pa z nagrado 10.000 din.

3. žirija je pohvalila in nagradila z zneskom 3.000 din naslednje avtorje osnutkov plakatov

1. ROMAN BAHOVEC, FAGG
2. ALENKA BIBER, ALU
3. SAMO VOLARIČ, FAGG
4. JAKA FÜRST, ALU
5. MARJAN PREVODNIK, ALU
6. DARJA SLAPERNIK, FAGG
7. MARKO TUŠEK, ALU
8. JANI VOZELJ, FAGG

Po mnenju žirije večina osnutkov plakatov po svoji sporočilnosti in likovnosti ni dosegla pričakovanih.

Pohvaljene in posebej nagrajene osnutke plakatov odlikuje dvig bodisi nad izrabljenost likovnega pristopa, standardnost projektov ali preveč očitno računjanje na učinek.

Organizator je ostalim avtorjem (42) osnutkov plakatov povrnil stroške izdelave v znesku 1.500 din.

Za organizatorja:

Majda Černjavič

Ljubko Kos

V skoraj vseh visokoindustrializiranih deželah zahodnega sveta lahko že približno 10 let opazujemo »neokonservativne« tendence. Gre za neko vrsto »ideološke ofenzive«, ki ima očitno namen na poti pridobivanja »ideološke hegemonije« stabilizirati obstoječe ekonomske razmere navkljub grozečim krizam. K tem neokonservativnim tendencam se prištevajo številni različni teoriji in ideji, o katerih detajliranem razmejevanju tu ne bo govora. Toda vsem je skupno prizadevanje pobijati ne le »realno obstoječi socializem«, ki je sam s seboj dovolj diskreditiran, temveč predvsem tudi »državo blagostanja« in keynesijanske poskuse stabiliziranja konjunkturalne. Možnost za razvoj takšnih teorij in idej je bila odprta zaradi šibkosti in nemočnosti reformističnega socializma in levoliberalnih tez; oboje se je izkazalo kot nesposobno dati kreativen in učinkovit odgovor na gospodarsko krizo (od naftnega šoka 1973 naprej), na ekološke probleme in na naraščajočo diskrepanco med deželami tretjega sveta in industrijskimi deželami. Sicer tudi neokonservativci nimajo praktičnih in uporabnih rešitev, toda kljub vsemu lahko pridobivajo s kritiko (delno upravičeno) teh slabosti.

Nujnost za razvoj konservativnih ideologij, teorij in idej je sledila iz dejstva, da brez takšne »zagotovitve« ni možna niti redukcija države blagostanja v interesu jačanja pozicije podjetnika in premožnih, niti »pomiritev« tistih, ki so prizadeti zaradi največje gospodarske krize po koncu druge svetovne vojne.

Izhodišni položaj za neokonservativizem je bil v različnih industrijskih državah različen: v Angliji in Zvezni republiki Nemčiji je šlo zgolj za ponovno ideološko oborožitev znotraj vodilnih konservativnih strank in desnega krila, v ZDA je bilo treba zavzavati bok za masiven »roll back« politike države blagostanja, ki je od Rooseveltovega »New Deal«-a in Johnsonove »Great Society« stalno vplivala na mišljenje liberalnih intelektualcev in učinkovala tudi v republikanski stranki; na Japonskem je bilo zreba zatreti — od ameriških zmagovalcev samih odrejeno — demitologizacijo cesarja, državni šintoizem in v ustavi zasidrani pacifizem, da bi se skupaj z obnovljenim kultom cesarja pospeševal — tokrat proameriški — japonski nacionalizem. Medtem, ko si v Zvezni republiki Nemčiji in na Japonskem neokonservativci komajda želijo samostojen nacionalizem, igra le-ta v USA in v manjši meri v Angliji znatno vlogo. Simbolični vojaški uspehi v obeh deželah prispevali k zviševanju popularnosti konservativnih vlad; to velja za ne ravno poceni falklandsko vojno kot tudi za ameriško vojaško akcijo na Grenadi. Minimalni vojaški uspeh zasedbe Grenade je bil predvsem za nacionalistično samozavest konservativcev v ZDA dobrodošlo sredstvo za kompenzacijo depresij v zvezi z zgubljeno vojno v jugovzhodni Aziji. Čeprav neokonservativci različnih dežel kontaktirajo med seboj (npr. neokonservativci iz ZDA in Zvezne republike Nemčije) nič ne govori v prid koncentrirani svetovni akciji. Ta skoraj simultani nastop teh tokov je nasprotno razumljiv iz podobnih ekonomskih in kulturnih položajev in analognih potreb establishmeta teh dežel po ideološki podpori situacije. Iz tega razloga se je in se v vseh industrijskih državah zahoda podpira določene avtorje in znanstvenike z znatnimi denarnimi vsotami, počeni se jih publicira in politiki se z njimi posvetujejo. Ob tem je interesantom prišel naproti »obrat« cele vrste intelektualcev, ki so se — razočarani od države blagostanja, »prestrašeni« zaradi študentskega gibanja, dezorientirani zaradi politično motiviranega terorizma sedemdesetih let — poslovili od svojih socialno naprednih in liberalnih pozicij, da bi prešli k veličanju »močne, toda ekonomsko abstinentne države« in h glorifikaciji tradicionalnih vrednot in norm. To velja, ali je veljalo za avtorje, kot so Norman Podhoretz, Irving Kristol, Daniell Bell v ZDA in ravno tako za Hermana Lübbeja, Karla Steibucha in Erwina K. Scheucha v Zvezni republiki Nemčiji, pri čemer pot, ki so jo nekateri naredili, ni bila posebno dolga.

Razen tega ta simultani razvoj takoimenovanih »neokonservativnih idej« v zahodnih industrijskih deželah le ni bil čisto »naključen«. Med leti 1976 in 1980 je ameriški poslovni svet — kot je neka novejša ameriška študija pokazala — sistematično zgradil oziroma podprl vrsto organizacij, ki so ta trend podpirale in množično »zabarantale«. Georg Nash je na kongresu, ki ga je priredil Sklad Konrad Adenauer govoril o »plimi konservativne literature«, »ki je najtesneje speta z neko drugo konsekvenco(?) novejšega datuma: razvoj (mišljenje je: z razvojem) razbohotene(!) široko razvejane mreže konservativnih medijev, skladov, raziskovalnih centrov, super možganov (t. i. Think-Thanks) in institucij. Pri tem je mišljena predvsem Heritage Foundation, Hoover Institution in American Enterprise Institute, od katerih je vsaka posamezna v tesnem stiku z Reaganovo administracijo«. (str. 52) Ta (precej zmerno prevedena) predstava, bi postala še izpovedano močnejša, če bi bili lahko navedeni denarni zneski, ki so stekli iz gospodarstva v imenovane organizacije. V Zvezni republiki Nemčiji so poleg Sklada Adenauer verjetno še Sklad Siemens in Sklad Thyssen plačali prispevke v tej smeri. Že pred nekaj leti (točneje od 1979) je vrhu tega pod protektoratom Hansa Filbingerja v gradu Weikersheim nastal »študijski center«, ki se razglaša kot »nadstrankarska in nadkonfesionalna akademija« in razvija neokonservativno razmišljanje. Kaj podobnega se je med ostalim zgodilo verjetno tudi na Japonskem. Stike med neokonservativci različnih industrijskih držav Zahoda dokumentira v zadnjem času tudi dejstvo, da je »Bunte«¹ za »kolumniste«² pridobila poleg Gerda Klaua Kaltentruberja (samosvoj neokonservativce, ki je predvsem publicistično dejaven in stoji »izven« strankarskega spektra), Rudigerja Altmanna in Matthiasa Waldena, tudi ameriškega neokonservativca Normana Podhoretza in konvertiranega ex-maoista in apologeta oboroževanja Andreja Glucksmanna (»Kdor je proti diktaturam — ne more biti pacifističen«, tako se glasi »prepričljiva teza« zadnjeimenovanega).

Pregled različnih »nacionalnih« tendenc se mi zdi manj smiseln kot skica ideoloških teziš, pri čemer nacionalne diference stopijo nujno v ozadje.

Medtem ko so neokonservativci in novi desničarji precej enotni v svojem antikomunizmu, se nacionalizem izraža zelo raznoliko. Norman Podhoretz je na konferenci Sklada Adenauer razložil: »Popolnoma se strinjam z Irvingom (Kristol), da bi to gibanje prej imenoval — če bi lahko izbral — neonacionalizem kot neokonservativizem, kajti utemeljeno je na oživljanju kreposti ameriške politične kulture in kultur Zahoda nasploh, politični kulturi Zahoda, svobodnega sveta ...« (str. 83). Oba, Kristol in Podhoretz, sta spregledala, da doslej skoraj ni bilo splošne politične kulture Zahoda, da se tretjina Italic bivalstva ZRN komaj šele »ponotranjili« demokratične politične tradicije. Podhoretz se v svojem predavanju sklicuje zgolj na razlike med izolacionizmom in usmeritvijo mednarodne politike v »transcendentalne pricipе, svobodo, samoodločbo, demokracijo, kar koli že hočete«(!) in dodaja, da ti principi nalagajo Združenim državam odgovornost, da se za te vrednote borijo ter da zanje celo zunanjepolitično ukrepajo« (str. 84). Skratka, ZDA so zadolžene »kot vodje svobodnega sveta« po celem svetu zasledovati te idealne cilje. Brez nadaljnje razlage avtor zaključuje, da bi: »Konsekvenca bila ponovno oživljanje ideološke ali ideološko usmerjene perspektive t. j. antiokomunistične perspektive kot vodilnega motiva ameriške zunanje politike«, (str. 84). Toda to hegemonialno, ideološko fundi-

rano ameriško stališče je po Podhoretzu združljivo z orientacijo politike ZRN le, če se bo ta varovala pred nevarnostjo »evropskega nevrilizma«, ki bi lahko pripomogel k »ameriškem nacionalizmu ali unilaterizmu«. Irving Kristol je bil v svojem nagovoru nekaj manj jase in je »nacionalizem« označil »kot še vedno največje silo na svetu, največjo politično silo«, ki lahko mnogo več doseže kot »npr. komunizem, kapitalizem, katolicizem« (str. 73). Neke konservativna stranka mora zato »skleniti tesno povezavo z duhom nacionalizma«. Posledice takšnega odnosa bi lahko sicer bila »določena trenja med Združenimi državami in Nemčijo«, toda »to ga ne bi motilo«. Razumen nemški nacionalizem — to je neizgovorjena teza — ne bi mogel voditi v resne konflikte z ameriško vlado. Neokonservativci iz ZRN tej trditvi niso ugovarjali.

Na tem mestu bi bilo treba nakazati na svojevrstno polemiko v ZRN, ki je pripeljala do zelo nenavadnega občevarja front. Medtem ko je bila tradicionalna levica povsod mednarodna in desnica nacionalistična je zdaj — baje — v ZRN drugače. Neokonservativci te naše dežele posebej radi kažejo na »nacionalistične glasove« pri govornikih mirovnega gibanja in jih skušajo s tem diskreditirati. Namesto da poudarja zvišano nevarnost za prebivalce obeh nemških držav, bi bilo morda bolje če bi mirovno gibanje nakazovalo na skupne nevarnosti vseh Srednjeevropčev (ali Evropejcev nasploh) toda komaj se da zankati, da bi prve žrtve v evropskem konfliktu Vzhod—Zahod bile med nemškim prebivalstvom. Malo je že nenavadno, če konservativci pri nas, ki se vse od konca druge svetovne vojne niso trudili govoriti o trpljenju »bratov in šester v coni«, zdaj kar naenkrat prikazujejo refleksijo o njihovi domnevni usodi kot »nacionalistično iztirjenje«. Vsekakor ta »dvojna miselnost« naknadno dekorira (če je to še sploh nujno) svetniški karakter tiste javno prezentirane »solidarnosti«, kajti nikoli ni šlo za usodo prebivalstva NDR, temveč samo za opravičevanje razmer v ZRN in zahodnega zavezništva. V letih 1945 do 1965 ni mogel noben pošten politik resno vzeti vedno znova izgovorjene zahteve po »ponovni združitvi v svobodi in miru« in čeprav so vsi vedeli, da to ni možno, so Willyju Brandtu pripisali »izdajo nemških interesov«, ko je precej kasneje izrekel to dejstvo in iniciral t. i. »Ostpolitik«. Očitno obstaja po mnenju neokonservativcev takšna izdaja tudi, če pripadnik mirovnega gibanja toži, da so konvencionalna in atomska orožja na ozemlju ZRN v prvi vrsti usmerjena na mesta v NDR.

Na Japonskem se je razvoj obnavljanja tradicionalnega nacionalizma oblikoval tiše in bolj kontinuirano kot v drugih industrijskih državah.

Že desetletja vladajoča »liberalna« stranka je dejansko politično in ekonomsko skrajno konservativna. Korektura kulturne politike je postala le zato nujna — izvršila se je pod vplivom ameriških zasedbenih sil — ker sta bila cesarski kult in japonski imperializem najprej izrecno »odpravljena«. Prepoved oboroževanja je v ustavi zasidrana in oborožene sile, ki jih dežela vendarle vzdržuje, so označene kot sile »samoobrambe« ter ne smejo biti v nobenem primeru uporabljene izven državnih meja. Med subtilne ukrepe, ki naj bi restavrirali cesarski kult in nacionalizem sodi »osnutek zakona«, po katerem naj bi se letnice označevale po obdobjih cesarjeve vladavine. Ta »Gengo-sistem« se je zdel anketiranim študentom — ki so sicer precej kritično in levo usmerjeni — vsekakor sprejemljiv in uzakonjen tega sistema nimajo za nazadnjaško. »Danes je v političnih gibanjih, ki se izrekajo za povzdig Genga do državnega zakona, dejansko živ moto rehabilitacije cesarja kot poglavarja države in vrnitve k cesarizmu, kot je bilo pred vojno«. Tedenski časopis šintoistov je npr. izrazil sledeče misli: »Z povzdigom Genga do zakona bi mnogo prispevali k temu, da bi ljudstvo razumelo, da je dostojanstvo cesarja nad novo japonsko ustavo in da je za izročitev tega dostojanstva potrebna sprememba ustave«, (Miyata, 1984, str. 71). Kritični pisec sklepa iz te namere, da hoče vladna stranka zavestno (najprej molče) onemogočiti z ustavo sankcioniran princip narodove suverenitete. Vladajoča elita (ki je pogosto ideitična s tisto elito, ki je vladala v imperialistični Japonski med osvajalnimi vojnami) bi bila na tak način še bolj zaščiten pred rizikom neuspeha na demokratičnih volitvah. Značilno za stabilnost konservativnih oblastniških odnosov je npr. dejstvo, da je bil nek ministrski predsednik v svojem volilnem okrožju ponovno izvoljen, čeprav je bil obsojen enoznačnega podkupovanja koncerna Lockheed. Ponovno obujeni cesarski kult je odlično ideološko sredstvo, da bi ljudstvu predstavili jasno sliko nacionalne enotnosti, kajti ljudstvo potrebuje — kot je sir Walter Bagehot trdil že pred več kot sto leti — »zaradi nedoraslosti svoje izobrazbe še vedno sliko«, ki apelira na nepojmljivo čustvo (citiraj iz Miyata, str. 73). Ta sugestivna slika enotnosti se uporablja predvsem za preprečevanje »nevarnosti aktualizacije razrednega boja«. Na koncu neke periode neke kontinuirane gospodarske rasti, obstaja za vladajoče kroge nevarnost, da se socialna nasprotja zaostrijo in da so leve stranke uspešne na volitvah. Tej nevarnosti se med ostalim zoperstavi tudi z jačanjem cesarskega kulta, čutom nacionalne identitete in nacionalnega samozavedanja. Istosmerna je očitno tudi neka revizionistična smer japonskega zgodovinopisja, ki se trudi, da bi izjavo cesarja, s katero se je odpovedal božanskosti (zavezniška zahteva po kapitulaciji) prikazala kot neenoznačna. »V splošnem tisto počlovečenje nikakor ni sinonim za negacijo božanskosti. Četudi je bila ugotovljena človeškost, se iz tega ne more vedno zaključiti, da je bila božanskost cesarja negirana« (Y. Ohara, Meditacija o bogu in človeški podobi, Tokio 1978, Japonska).

Toda obnovitev cesarskega kulta naj ne bi zajezila le razrednih konfliktov (sporov), temveč naj bi obnovila tudi vojaško, borbeno in žrtveno pripravljenost Japoncev. Značilen je predlog za »podravljenje krste Yasakuni«. Ta šintoistična krsta služi kot spominsko mesto za vse padle japonske vojake. Poslanec »liberalne« stranke je na volilnem zborovanju med drugim v govoru izpjeljal: »Japonsko ljudstvo je nastalo okoli cesarskega sistema — centra svojega nastanka. ...Ljudstvo ne sme izgubiti duha Kamikaze, s katerim so med vojno japonski letalci samomorilsko napadali ameriško floto. Hočemo izoblikovati nacionalno soglasje, da v sili žrtvujemo svoje življenja za državo. V tem smislu bomo krsto Yasakuni srčno častili, budisti in kristjani. Cesarjev in cesaričin obisk krste bomo vključili simbole, s katerimi reprezentirata japonsko ljudstvo; obravnavali bomo cesarski sistem.« (citirano po Miyata, str. 80). »Kult krste Yasakuni je s cesarjem kot najvišjim svečnikom države utemeljil smisel življenja in smrti Japonca; zatorej ni bil nič drugega kot ideološki aparat za upravljanje smrti podložnikov; glasi kritična pripomba pisca (sicer kristjana). Ti poskusi energične restavracije nacionalizma — z navezavo na nedavno prekinjeno tradicijo — služijo med ostalim tudi za utiranje poti k hitrejšemu oboroževanju na strani zdaj zavezniških Američanov. Tem namenom je v napoto demokratična ustava z svojim principom suverenosti naroda in striktna prepoved, po kateri oboroževanje ne sme presegati absolutno nujne »samoobrambe«. Kulturno politični ukrepi, o katerih je bilo govora, naj bi olajšali odpravo teh ovir. Ameriški politiki so nedavno tega spodbujali stacioniranje japonskih enot ravno v Koreji, da bi razbremenili ameriške oborožene sile, ki se tam nahajajo. »Liberalna« vlada ter deli vojske principiarno očitno ne nasprotujejo takšnim željam.

prevod iz časopisa »Prokla« (Zeitschrift für politische Ökonomie und sozialistische Politik — časopis za politično ekonomijo in socialistično politiko)

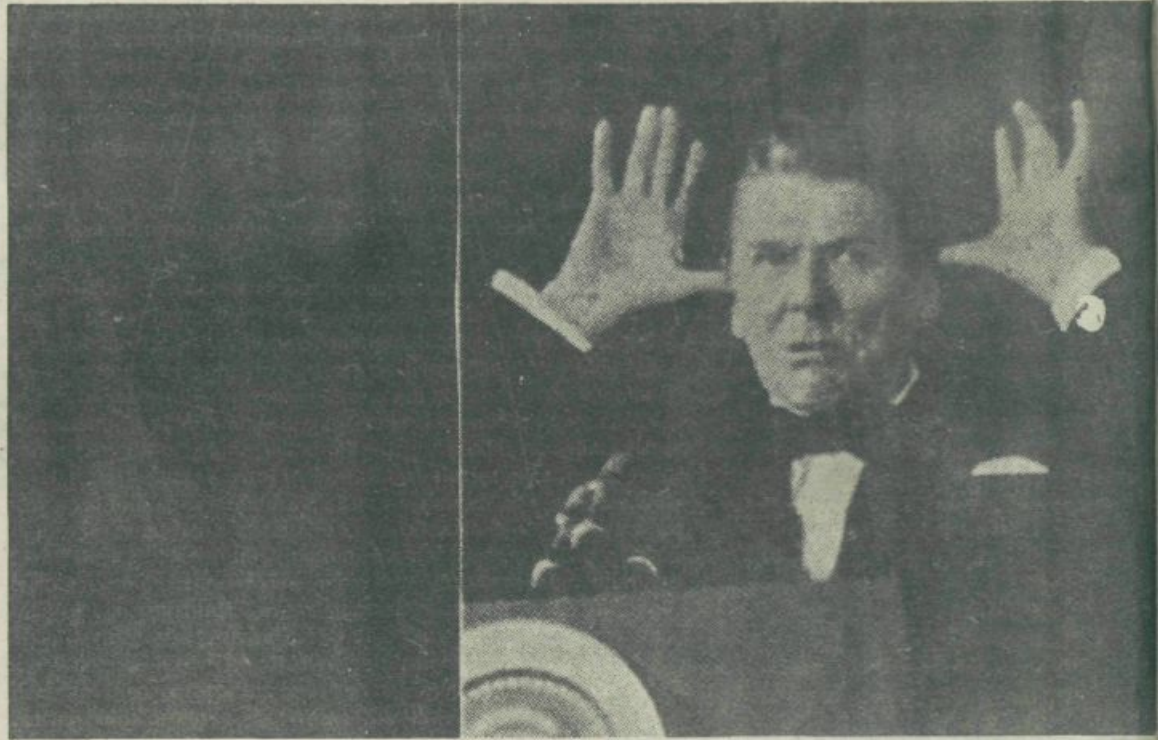
št. 54., september 1984; izhaja v ZRN — Berlin

¹ — Bunte je desničarska bulvarska revija in izhaja v ZRN

² — »kolumnist« je novinar, ki mu časopis odreja stalen prostor svoje članke

(nadaljevanje prihodnjik)

IRING FETSCHER: NEOKONZERVATIVIZEM

Veliko prijateljev iz Ljubljane me je spraševalo o teh neofašistih, ki delajo toliko zgage po Trstu. Kmalu sem dognal, da so ti »pristno italijanski mladenci« (nič ne de, če se pišejo Valenčič, Marušič in podobno) prava tržaška atrakcija. S to svojo komedijo zabavajo nič koliko ljudi. Toda ker ponavadi iz smeha nastane jok, sem se odločil za intervju s sekretarjem Fronte della gioventù (na kratko F.d.g.) za tržaško pokrajino Robertom Menia. Kdo, če ne on, lahko predstavi to fašistično mladinsko organizacijo in logiko, ki vodi njih dejanja? Tako je nastal ta dokaj dolg intervju, ki nam resnici na ljubo o logiki in organizaciji skoraj nič ne pove. Iz konteksta celega intervjuja sem črtal tiste dele, ki bi bili za braleca, ki ne pozna tržaških razmer, nerazumljivi. Tako sem črtal vprašanja in odgovore o tekoči tržaški politiki in raznih politično kriminalnih dejanjih. Črtal sem nekatere žalitve in psovke na račun Jugoslavije in pokojnega Josipa Broza. Nekatere sem pustil in omilil, tako da bralec lahko zazna »atmosfera«, v kateri je intervju nastal. Neosveščen bralec bi si lahko mislil, da so ti fašisti nekaki junaki brez madeža in sramote. V resnici se večkrat obnašajo kot navadni kriminalci. Skvadristični pohodi po slovenskih vaseh (četudi jih uradni naziv imenuje volilni shod), mazanje spomenikov NOB, razni pretepi in žalitve, vse to spada v okvir politične dejavnosti F.d.g.. Pri tem niso tako uspešni, kot bi Menia hotel prikazati. Ko je prejšnji ponedeljek prišla v Trst senatna komisija, so Menia in pajdaši organizirali manifestacijo, ki naj bi »nedvoumno izpričala italijanstvo Trsta«. Na vigilijo te manifestacije so širili govornice, da ji bo prisostvovala velika množica, da bodo tudi Slovenci manifestirali (beri izzivali) z lastno povorko itd. Tisti ponedeljek sem bil v Trstu in sem videl ta mogočni vseitalijanski shod. Na trgu Oberdan se je zbrala banda pubertetnikov, vsega skupaj kakih osemdeset duš. Govornik je bil Menia. Vse skupaj se je kaj kmalu klavarno končalo. Oberdan, ta italijanski iredentist (po rodu Slovenec z Nabrežine), ki mu je trg posvečen, se je obračal v grobu: »Za koga sem si dal nategniti vrat!«

Po tem hudobno tendencioznem uvodu, ki mi ga boste pač oprostili, ker sem zamejec, bi lahko začeli z intervjujem.

Bi se lahko kar sami predstavili?

Sem pokrajinski tajnik F.d.g., ki je mladinska organizacija MSI. Študiram na univerzi, četrti letnik jusa. V F.d.g. sem vpisan že osem let. Sekretar sem postal leta 1980. F.d.g. sem se približal v času Osimskih sporazumov; takrat so Trst prekoralne mnoge povorke z italijanskim »trikolorjem« na čelu, da bi protestirale proti zloglasnemu sporazumu. Kot sem že prej rekel, vodim strankino mladinsko organizacijo, ki ima svoj avtonomni sedež, relativno avtonomijo v vodenju politike, propagande, ki je seveda v celoti naša (ni zapostavljena cenzuram); seveda vse to, ne da bi se preveč oddaljili od strankine politične linije.

Kaj mislite o današnji situaciji v Trstu?

Glede političnoekonomske situacije Trsta bi seveda poudaril hudo krizo, v kateri se danes mesto nahaja. Ta kriza seveda sovpada z rojstvom in nadaljnjim životarjenjem te republike.

Nekateri zgodovinarji pravijo, da se ta kriza začne, kadar to ozemlje zasede Italija.

Se ne strinjam. Ko je Trst pripadal Avstriji, je imel določeno vlogo, ki mu jo je dajalo ogromno zaledje, vsa srednja Evropa. To zaledje zmanjka v istem hipu, ko Trst postane Italija. Toda zagotovo tržaško pristanišče v času fašizma (to je raziskava, ki sem jo sam naredil na trgovinski zbornici) menja svojo fizionomijo in fašizem je prav tisti subjekt, ki je doumel novo, emporialno vlogo, ki bi jo lahko imel Trst. Med drugim je imelo pristanišče svoj največji razmah prav v letih 37/38. Obdobje, v katerem smo med drugim imeli tudi kolonije. Res pa je, da današnja republika Trstu ni nič dala. Pris-

tanišče je v krizi, ladjedelnice ne obratujejo več, podtaknili so nam Osimski sporazum in vrh tega nam hočejo šenkati še dvojezičnost. Vse to je tragični konec, kateremu gre Trst nasproti.

Kaj mislite o slovenski manjšini v Italiji?

Rekel bi, da si vsa slovenska manjšina prizadeva pridobiti določene skupnostne pravice, ki so nasprotne samemu smislu ustave, na katero se sklicujejo. Da, ustava res pravi, da je vsak državljan enak pred zakonom, ne glede na raso in vse te reči; in to se mi zdi, da država v celoti uresničuje. Lahko vas spomnim na dejstvo, da slovenska manjšina v Italiji ni na noben način zatrta v kaki svoji pravici. Ne samo to, njene strukture, kulturne, socialne, ekonomske, so spoštovane in zaščitene. Med drugim dobivajo podporo prav s strani države. Naj tu omenim Slovensko stalno gledališče, ki kljub ogromnemu pasivu še naprej deluje. To je po mojem najsvetlejši dokaz, da ste dejansko zaščiteni. Kadar pa se začne govoriti o narodni zaščiti, o raznoraznih skupinskih privilegijih in tako naprej, diskusija zaide na drugačen nivo, na nivo partikularističnih zahtev, seveda protiitalijanskih. Ta težnja je še precej razširjena. Lahko jo na primer zasledimo v raznih zahtevah po avtonomiji na Sardiniji. Zamisel pa je ena sama, in sicer zrušitev italijanske enotnosti, ki je stvar, na katero smo mi najbolj ponosni. V vsem tem vidimo neko obliko antirirgimenta, od katerega imajo koristi samo raznorazne protitalijanske šovinistične težnje po skupinskih pravicah, vse to na račun večine.

Se vam ne zdi, da večina kot večina že ima te pravice? Vi ste se prej sklicevali na ustavo. Ustava pravi, da ima vsak državljan pravico v raznih javnih uradih izražati se v materinem jeziku.

Seveda ustava pravi, da ima vsakdo to pravico in mislim, da vam nihče ni prepovedal govoriti v slovenščini.

Nihče pa mi ni dal dokumenta pisanega v slovenščini.

Da, tako je tudi prav, smo na ozemlju italijanske republike.

Kako si razlagate dejstvo, da italijanska manjšina v Jugoslaviji je deležna teh pravic?

Očitno ima komunistični režim razne vabe za naivneže. Rad vas bi spomnil, da 300.000 Istranov in Dalmatincev je zbežalo iz tiste države.

Kako ocenjujete svoje manifestacije na Krasu v minulih letih?

S temi manifestacijami sem samo uveljavljal svoje pravice. Pona-vljam, jaz sem Italijan z vsemi pravicami vred. Hočem uživati te pravice na vsem ozemlju italijanske države. Če mi nekdo prepove govoriti na Krasu, se najprej vprašam, zakaj ne bi smel imeti volilnega shoda na Krasu in bi pri tem pripomnil, da kraška naselja ne uživajo nobene ekstrateritorialnosti v Italiji; in drugič, hočem in moram uveljaviti pravico, da lahko govorim na Krasu kadar, kjer in kakor hočem. Iz tega sledi, da če nekdo pride motit naše shode, gre naproti raznim nevšečnostim, ki, če bi bila ta država pravična, bi bile pravne narave. Ker pa to ni tako, se je zgodilo, da so nas razni prenapeteži (Slovenci in povrh še komunisti) izzivali, tako da je neizbežno prišlo do neredov.

Po vašem mnenju je pretepti žensko v Lonjerju vaša pravica?

Jaz se bi vprašal, kaj je tam delala tista ženska.

Tam stanuje.

Če tam stanuje, bi lahko ostala doma. Se vidi, da je tam motila potek shoda. In če je prišla komu pod roko, v pretepu pač... Spominjam se prizora v Lonjerju. Nekdo je prišel iz garaže z lopato, drugi s palico. Jasno, da v pretepu ne pogledaš, kdo je eden in kdo je drugi. Drugič naj ostane doma. Sama si jih je iskala.

Gospa pravi, da je bolje, če vi ostanete doma.

Ponavljam, kar sem že prej rekel, sem na ozemlju italijanske republike in imam pravice, ki mi jih daje ustava.

Tudi ona je italijanska državljanka in uživa iste pravice.

Prav, drugič naj pride v miru poslušat naše shode.

Je poslušala, a je imela posledice.

Se vidi, da je kaj razgrajala. Ni res, da smo šli tja napadat. Spominjam se, kako so letele vaze rož in drugi predmeti. Tam so nas ljudje čakali. Med drugim tudi taki, ki ne živijo prav v Lonjerju. Komunisti iz mesta, raznorazni birokrati KPI, itd., ki so ščuvali k nemir, v katere so bili vpleteni tudi vaščani. Vemo, da Lonjercem ne gre ne dol ne gor, da imamo mi tam shod. Rad vas bi spomnil, da je v Lonjerju največ »infojborjev« (tako psujejo fašisti bivše partizane, v smislu: tisti, ki mečejo ljudi v jame). Torej imamo razne infojborje, očete infojborjev, sinove infojborjev itd. Statistično je dokazano, da je dal Lonjer največ ljudi Titovemu 9. korpusu.

Boste ponovili te manifestacije?

Če bo potrebno, jih bomo.

Boste izzivali?

Mi nismo nikdar izzivali.

Razne žaljivke na račun predsednika Tita pričajo drugače. Kako to, da se italijansko sodstvo z vami ne ukvarja?

Ni res, sodstvo se ukvarja v okviru lonjerskih dogodkov tudi z nekaterimi izmed nas. Če pa se misli ukvarjati z žaljivkami na račun Titota zaide v težave. mZgodovinsko dokazano je, da je bil Tito infojbor. S tem, da povemo resnico, nikogar ne užalimo. Morda je lahko užaljen kak Slovan, ki se identificira v tisti državi.

Ali lahko dokažete, da so bile prisotne v Lonjerju tudi osebe iz onstran meje.

Da, radio in TV Koper sta v dnevih pred našimi manifestacijami stalno pozivala prebivalstvo k antifašistični budnosti itd..

Rekli ste, da so bile prisotne na manifestacijah osebe z onstran meje! Lahko to dokažete?

Rekel sem, da so verjetno bile.

Kako odgovorite na vprašanje, če ste fašist?

To vprašanje vsebuje past. Še je živ spomin na čas, ko je, kdor se je obnašal kot Italijan, imel boleče posledice. Mislim, da se vsi mi sklicujemo na točno določeno kulturno-politično tradicijo, ki je nismo nikdar zanikali. Almirante je na lanskem kongresu rekel: »Fašisem je tu notri!« Ta stavek je treba pravilno razumeti, elastično. Če rečem, jaz sem fašist, to ne pomeni, da si bom nadel črno srajco in šel na cesto vzklikat duceju. Na isti način, kot današnji komunist ni pristalš Leninove oktobrske revolucije. Jasno pa je, da ne zanikamo naše zgodovine.

Če bi Slovenec hotel imeti izkaznico F.d.g., kaj bi storili?

Se je že zgodilo. Tako v MSI, kot v F.d.g. imamo kamarade, ki so slovenskega porekla.

Ne da so slovenskega porekla, da ostanejo Slovenci, kljub temu, da hočejo vašo izkaznico?

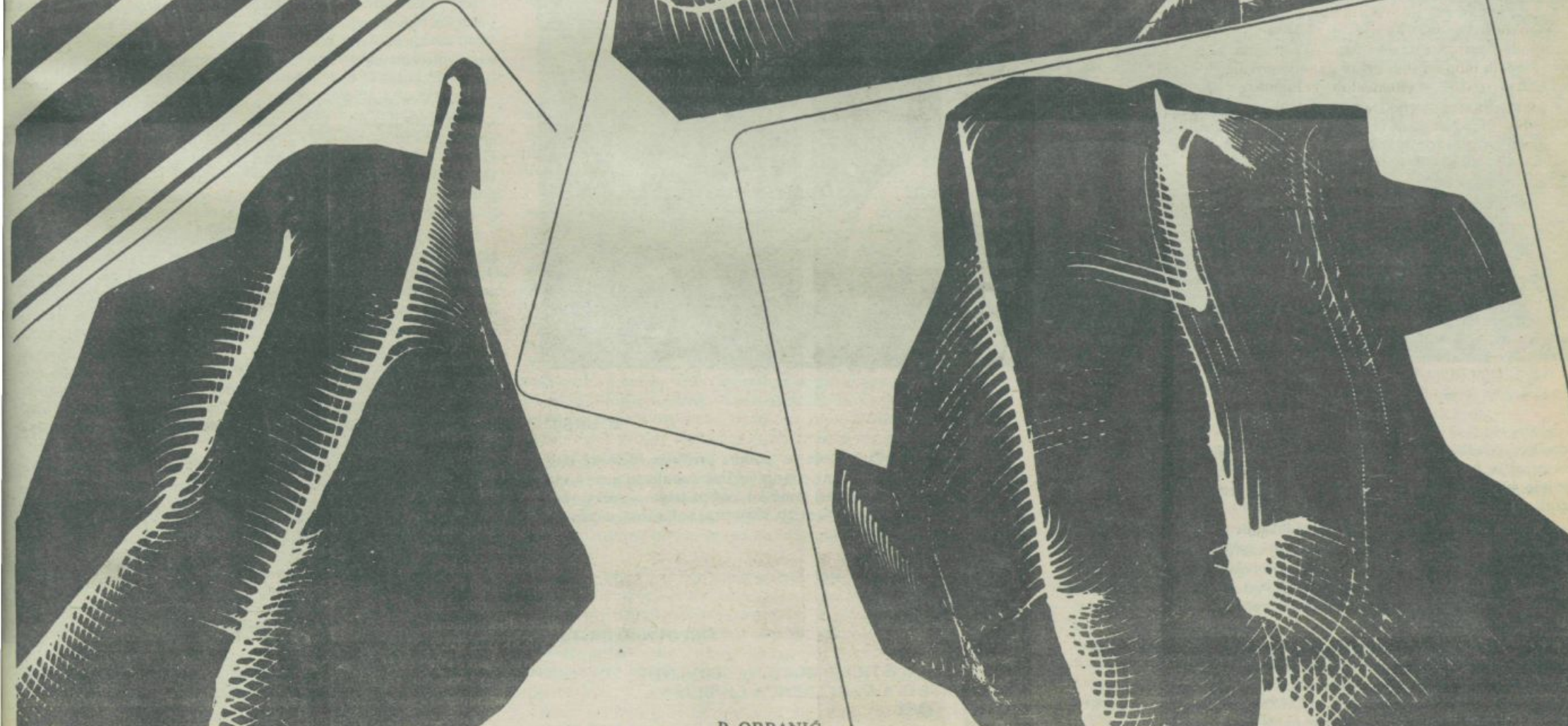
Zakaj pa jih ne bi smelo biti. Biti Slovenec ne pomeni biti komunist.

Tem Slovincem bi dali globalno zaščito?

Slovenci imajo že te pravice. Globalne zaščite, razumljene kot partikularistične pravice, pa seveda ne. Mi ne oporekamo zaščitnemu zakonu v Poadižju, kjer je 75 odstotkov prebivalstva Nemcev, v Trstu pa je samo 5 odstotkov Slovencev...

WALTER SKERK

ČRNI,
ČRNI,
ČRNI...
KOT
KAVKE

B. ORBANIĆ

PARADE, PROSLAVE, PRIREDITVE

MLADINA JE IN JE NI

Tekst, ki sledi, je razmišljanje delovne skupine za mirovna gibanja ob dilemi za ali proti vojaški paradi, ki se pripravljajo ob 40 letnici osvoboditve Jugoslavije. Tekst je bil že dan v obravnavo predsedstvu RK ZSMS. Želeli bi izoblikovati naše skupno mnenje in ga posredovati v širšo razpravo. Zato naprošamo vse, ki imajo o tem predlogu in mnenju pripombe, da nam jih posredujejo.

Predsedstvo SFRJ je na svoji seji 6. februarja 1985 izdalo ukaz (sprejelo sklep) o organiziranju vojaške parade ob 40. obletnici zmage, 9. maja 1985 v Beogradu.

Ker smatramo, da parada nikakor ni privatna stvar določenih posameznikov, pač pa tako rekoč vsejugoslovanska, nikakor ni odveč izraziti pomisleke na način, kako se pripravljajo in sprejemajo odločitve (ta način pa je bil tak, da smo sem ter tja zasledili kakšno novičko, da se ni vedelo, ali je odločitev že sprejeta in da cela stvar poteka v krogih t. i. visoke politike; oziroma z drugimi besedami, kakor da ni zaželeno, da se o stvari širše in javno razpravlja). Še toliko bolj, ker se parada veže na nekatere kritične ocene o prevelikem številu praznovanja in njihovem obsegu, ki so se pojavile v SZDL Slovenije (P RK SZDL 1976, 1981 in 18. 12. 1984) kot tudi širše v javnosti.

Prerejanje parad nosi za sabo različne pomisleke:

1. Proslave in parade se pojavljajo v zgodovini v izrednih trenutkih (npr. v vojni, takoj po vojni ali ob obletnicah večjih praznikov), ko naj bi krepili vero, moč, zaupanje v določene ideje. Če se današnje stanje smatra ravno tako za izredno, potem se lahko vprašamo, koliko smo zares napredovali v 30-ih letih našega razvoja.

2. Če je namen in funkcija parad, da simbolizira dosežke in uspehe samoupravljanja, potem so parade natančno gledano odveč, kajti če so ljudje srečni in zadovoljni, potem nikakor ne potrebujejo nadomestkov. Dejstvo pa je, da imajo mobilizacijski pomen in učinek v trenutkih krize, ko so institucije v krizi in so marsikatera načela razvrednotena. Da so parade v svoji enostranskosti opij za ljudstvo, priča dejstvo, da se ob paradah težave in slabosti družbeno skrbno zabrisujejo. Zato tudi pravimo, da parade ne morejo rešiti problemov, lahko pa jih zamaskirajo, zakrijejo. Ravno tako lahko v svojem razkazovanju dosežejo ravo nasprotni učinek. Kajti, če se na eni strani poudarja razkošje in blišč, razkazuje moč, sočasno pa je prisotna ekonomsko-politična kriza, ki se kaže v katastrofalnem padcu osebnih dohodkov, ki so na nivoju leta 1967, v milijonu brezposelnih, denarni odvisnosti od tujine — takšni ali drugačni, se potem res lahko vprašamo, ali se odgovorni družbeni faktorji zavedajo resnosti družbene situacije.

3. Glede na dostopnost domačih in tujih informacij, nam je poznana vojaško-politična situacija v svetu in tudi Jugoslavije. V teh 40-ih letih so bila sicer tudi obdobja popuščenja — pogajanja! — dejansko pa je bil ta čas nadzorovanega oboroževanja — večina ostalega časa; pa je čas grožnje in pritiskov v vseh možnih oblikah med velesilama in še posebno na nevtralne in nevrščene dežele. Govorimo o »Vojni zvezd«, krizi v Sredozemlju, nameščanju novih raket,

nice Jugoslovanske ljudske armade (obramba sposobnost je manifestirana z uspešnimi akcijami NNNP, vojaškimi manevri in drugimi akcijami vseh komponent SLO in DS).

Torej izvajanje in razvoj tega koncepta.

II. Iz usmeritev 22. seje Predsedstva Republiške konference SZDL Slovenije, 18. decembra 1984:

Obeleževanje pomembnejših družbenopolitičnih, zgodovinskih in kulturnih dogodkov iz našega družbenopolitičnega dela, narodne zgodovine in zgodovine mednarodnega delavskega gibanja je pomemben sestavni del sedanjih dejavnosti. Zato moramo z vso odgovornostjo podpirati in usklajevati pobude za praznovanje tistih dogodkov, ki pomembneje zagotavljajo kontinuiteto in razvijanje tradicije naše revolucije v NOB, predvojnega delavskega gibanja ter posameznih prelomnih dogajanj iz naše politične, gospodarske in kulturne zgodovine. Za uresničitev tega cilja so odgovorni vsi družbenopolitični in samoupravni dejavniki, ki morajo biti nosilci pobude za obeleževanje teh dogodkov in jih usklajevati v okviru koordinacijskih odborov za proslave pri predsedstvu občinskih, obalnih, mestnih in republiške konference SZDL. Upoštevati moramo, da je SZDL sicer zadolžena za usklajevanje vseh praznovanj in prireditve, potreben pa je tudi odgovoren odnos vseh delov fronte v najširšem pomenu besede za to usklajevanje.

Predsedstvo Republiške konference SZDL Slovenije ponovno poudarja, da je treba pri obeleževanju pomembnih dogodkov iz zgodovine jugoslovanskih narodov in narodnosti ter pomembnih kulturnih in gospodarskih dogodkov čim dosledneje upoštevati usmeritve, ki jih je Predsedstvo RK SZDL sprejelo v letu 1976 in 1981.

Proslave morajo biti organizirane racionalno, brez nepotrebnih stroškov, odločitev za organiziranje posameznih prireditve mora imeti oporo v razpoložljivi delovnih ljudi in občanov, zato naj jim bo tudi vsebina prilagojena. Proslave morajo biti organizirane skladno z gospodarskimi razmerami, razpoložljiva sredstva pa namenjena prioritarnim družbenim potrebam, ki tudi na svoj način prispevajo k namenu praznovanja in zgodovinskemu spominu. Zato je treba smotrno izkoristiti tudi sredstva za spominska obeležja dogodkov iz zgodovine in jih nameniti za zgraditev splošno koristnih objektov ter tako na najneposrednejši način povezovali preteklost in tradicijo s sedanjimi potrebami ljudi in pogoji njihovega razvoja.

Zato delovna skupina za mirovna gibanja RK ZSMS predlaga:

1. da se sproži razprava o potrebnosti takšnih manifestacij,
2. da se opozori na zaprtost dosedanjih razprav, ki so potekale v ožkih krogih brez možnosti vplivanja širokih množic,
3. da se v razpravo vključijo tudi sredstva javnega obveščanja in informiranja,

4. da P RK ZSMS sprejme oz. podpre predloge »delovne skupine«, ki govorijo proti organiziranju takšnih manifestacij, ne samo ker so neprimerne sedanjemu trenutku, pač pa lahko sproži razkošna in draga parada, glede na krizo, v kateri se nahajamo, negativne učinke v sedanjem razvoju.

V odkumentih zadnjega kongresa ZSMS je med drugim zapisano tudi naslednje: »Množičnost in fortna organiziranost ZSMS postajata temeljni življenjski pogoj uresničevanja in uveljavljanja družbenih interesov mlade generacije,« in še naprej: »ZSMS bo množična in frontna organizacija tedaj, ko bo zajemala najrazličnejše interese mladih in spodbujala njihovo formalno in neformalno združevanje in uveljavljanje.«¹

Ti ugotovitvi sta bili vejetno tudi osnovno vodilo OK ZSMS Lj.—Šiška, ko je zastavila projekt, imenovan DOM MLADIH ŠIŠKE (v nadaljnjem besedilu DMŠ).

Projekt sam po sebi ni nov, saj vemo, da je mladinski center Zgoranja Šiška, kot se je DMŠ imenoval prej, pred leti zgleđno opravljal funkcije, ki si jih je zastavil. Oblike združevanja pod institucionalnim plaščem, v delovnih skupinah in komisijah (komisija za idejno-politično delo, za obveščanje in propagando, za mladinske delovne akcije, in ostale) je vsled splošnih družbenih sprememb POVOZIL ČAS, ki je bil GROBAR tudi PROSTOROM centra.

Pred tremi leti si je OK ZSMS Lj.—Šiška zastavila nalogo oživiti dejavnosti centra. Govorilo se je o FINANČNI podpori DPO in DPS v višini 1,1 stare milijarde, o prostorski razširitvi in obnovi centra, o pomoči pri kadrovskih problemih (sofinanciranje profesionalcev)... Vendar so vse obljube in vsi dogovori ostali na ravni APOLOGETSKEGA ZAVAJANJA IN ZAVESTNE LAŽI, ki sta tako značilna spremljevalca deklarativne podpore.

Vendar pa mladinski funkcionarji občine niso zapadli v apatičnost. BILI SO BOJ dalje in o rezultatih nas obvešča DELO: »Do sedaj zanemarjeni Dom mladih v Šiški bo začel kmalu spreminjati svojo podobo. Mladi so pripravili okvirni program svojega dela, ki ga je podprla tudi OK SZDL. Dom mladih, ki bo imel svoj sedež v do sedanjih prostorih mladinskega centra Zgoranja Šiška, bo postal izobraževalno-informativni center, kjer se bodo mladinci izpopolnjevali v različnih dejavnostih. Pridobljeno znanje s področja kulture in tehnike bodo udeleženci nato posredovali v ostalih delih občine, kjer so za to ugodne prostorske možnosti.«²

Ob vsem tem se postavlja vprašanje ali predstavlja nov program DMŠ vsebinski premik naprej ali POSTOPANJE na MESTU ki je samo sebi namen.

Očitno je, da novi program NI ravno NOV, saj se osnovna oblika delovanja, »srečanja« (beri sestanki) v kroških in komisijah, NI SPREMENILA. Spremenila se je le njihova funkcija; iz funkcije zadovoljevanja potreb posameznikov v funkcijo »zadovoljevanja potreb množice« s POSREDSTVOM posameznika. To naj bi prineslo kvantitativne premike v delovanju mladinske organizacije, povečalo naj bi se število udeležencev mladincev. Toda kvantitativni vidik postane VPRAŠLJIV, če bi se morale dejavnosti »posredovati« na manjša teritorialna območja občine (krajevne skupnosti) ker za to tam, v večini primerov, razen petih, ni možnosti in so bolj ali manj prepuščene same sebi, v vseh ozirih.

Tudi kvaliteta delovanja DMŠ je vprašljiva. Sam koncept DMŠ kot izobraževalno-informativnega centra predstavlja dobro ekonomsko osnovo, brez katere si ni moč zamisliti kvalitetnega delovanja. Za to pa so potrebni tudi strokovnjaki. Prvi pogoj, ekonomska osnova (oprema za video sekcijo, računalništvo, etc.), ne more biti izpolnjen le na osnovi pomoči delovnih organizacij, že zaradi neugodnih gospodarskih razmer ne. Svobodno menjava dela, od katere si DMŠ veliko obeta, pa tudi ni zdravo imeti za modernega deus EX machina, ne glede na možnosti, ki se odpirajo znotraj dolgoročnih programov SIS, v katere naj bi se vključilo delovanje DMŠ.

Kar zadeva strokovne sodelavce DMŠ, strokovnjake z različnih področij, ti ne morejo samo z dobro voljo ustvariti IZ NIČ VSE (tudi samo znanje ni blago, ki bi ga celo večnost delili zastoj). Funkcijo tega »prostovoljnega odreda« strokovnjakov, bi opravili ti isti (verjetno) bolje, če bi se udeleževali kot profesionalci.

EDINA profesionalna funkcija v DMŠ, je funkcija takomenovanega koordinatorja pristočasnih dejavnosti. Zgoraj omenjeni, »nastavljen in nastanjen« na OK ZSMS je usklajeval delovanja DMŠ in dela OO ZSMS na področju občine. Kot profesionalac je DVOJNO KORISTEN: lahko se mu izreče tovariška kritika, če slabo deluje, lahko pa dobro deluje, če pozna dovolj »pomembnih ljudi, ki kaj veljajo«.

Na tiskovni konferenci DMŠ, je koordinator DMŠ Bogo Sene, izrekel veliko optimističnih obljub, vendar pa je zapustila njegova izjava, da bo sprva imel DMŠ le SVETOVALNO funkcijo grenak priokus. Kaj naj bi to pomenilo mi ni bilo spočetka popolnoma jasno. Tudi to, da se bodo v ostalih občinah ustanovili podobni centri (podpora mestne konference ZSMS) je odprlo pot celemu tropu vprašanj v moji glavi, predvsem pa: ali bomo z razbijanjem mladine in njenih interesov glede na teritorialno pripradnost dosegli množičnost in vsebinski premik pri delu mladinske organizacije. Mogoče bi bilo le bolj vsa morebitna sredstva, znanje in voljo mladih osredotočiti v enem centru, ki bi nudil možnost kvalitetnega delovanja.

Naj zaključim z besedami Boga Semeta: »Za uresničitev vsega bo potrebno veliko veliko časa!«, vendar pa upam, da ne toliko, da bi se v mojem primeru pred tem uresničilo geslo, ki ga je zapisal; sam pa ga priream: STARŠI IMAJO OTROKE, OTROCI IMAJO STARŠE.

STANISLAV VIDOVIČ

¹ Dokumenti, XI. kongres ZSMS, stran 66, 67

² DELO, 8. februar 1985, stran 7

Vse, kar je napisano v narekovanjih je zapisano v materialih DMŠ ali je bilo izrečeno na tiskovni konferenci

Besede, pisane z velikimi črkami, in podčrtani deli so pomembni po lastni presoji zgoraj podpisane

B. URŠIČ

nosilcev, povečanje kontingenta oboroženih sil v Evropi. Razmere se zaostrejo, to je glede na razvojno stopnjo družbe. Teh naših 40 let je bilo 40 let pritiskov in ti se bodo še vedno nadaljevali v vsej svoji grobosti in prefinjenosti.

4. Vojaška parada je seveda tudi priložnost, da se pokaže vojna industrija, produkcija — predvsem manj razvitim in nevrščenim državam. Prav tako pa je znano, da Jugoslavija sodeluje v glavnem na vseh pomembnejših sejmih vojaškega svetovnega kompleksa in da ima zelo dobre politične odnose z večino manj razvitih in nevrščenih dežel.

5. Manifestacija naše obrambne sposobnosti je uresničevanje sistema ljudske demokracije, socialističnega samoupravljanja, oblasti delavskega razreda — v tem kontekstu pa uresničevanje sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozščite — vseh komponent našega obrambnega sistema, še posebej pa njene hrbte-

DELOVNI OSNUTEK

ZVEZA SOCIALISTIČNE MLADINE SLOVENIJE
UNIVERZITETNA KONFERENCA LJUBLJANA
PRESEDSTVO

Ljubljana, 17. 12. 1984

Herzogov film, sneman v Nikaragvi z indijanskimi komandosi Misure, je izzval ogorčenje nemških intelektualcev, med njimi Günterja Grassa: Herzoga so obtoževali kolaboracije s CIA. Misquiti se v resnici že skoraj dve leti borijo proti sandinistom. Herzog razlaga, da je želel posneti ta film zato, ker glavnino vojske predstavljajo otroci. Pred predvajanjem film BALADA O MAJHNEM VOJAKU v Franciji je Mathieu Carriere objavil intervju z režiserjem.

Prevod odlomkov:

Vprašanje: Od kod ideja za ta projekt?

Odgovor: Film je bil narejen po zaslugi fotografa in novinarja Denisa Reichla, ki sem ga srečal pri Petru Fleischmanu. Montiral je film o kralju opija Kun Shaju, ki ga je z nekim mladim Američanom posnel v Burmi in Laosu. Takoj sem ugotovil, da gre za profesionalca, ki je z ekstremno skrbnostjo pripravil reportaže na najbolj nedostopnih območjih. Je eden izmed tistih redkih novinarjev, ki je odšel v Kampučijo in se je od tam vrnil. Tri tedne je bil ujetnik rdečih Khmerov: čeprav je bil težko bolan, mu je uspelo pobegniti. V Timor je prišel ravno po masakru. Obali se je približal z majhnim ribiškim čolnom, zadnji kilometer pa je preplaval s kamero nad glavo. Reichle je nenavaden človek, ki je imel neverjetno življenje. Sirota pri štirinajstih je sodeloval v Volksturm, v bataljonih otrok in starcev, ki jih je Hitler poslal branit Berlin v zadnjih dneh vojne. Potem so ga kot Alžačana poslali v Francijo. Zaradi svojih vojnih izkušenj je bil takoj rekrutiran in poslan v Indokino. Pri Fleischmanu mi je dejal, da pripravlja film o Misquitih, indijanskih komandosi Misure. Te Indijance je dobro poznal: že večkrat je potoval z njimi ob atlantski obali in od tam prinesel izjemne dokumente. Reichle je na vsak način želel, naj ga spremljam, vendar sem prav tedaj dokončeval montažo mojega avstralskega filma, Dežela, kjer sanjajo zelene mravlje in nisem mogel odpotovati...

Sestavil sem seznam, v katerem sem do podrobnosti naštel, kaj želimo: bil sem neke vrste režiser in 'abstentia'. Denis Reichle je z nekim mladim avstralskim snemalcem odpotoval v Srednjo Ameriko, kjer sta ostala ves januar, februar in še del marca. Material, ki sta ga prinesla od tam, je bil zelo dober in občuten, toda brez katerega koli od elementov, ki bi me zanimali. Bil je pre slab, da bi iz njega naredil film. Ker sem že zmontiral Zelene mravlje, sem se odločil, da se bom vrnil tja in začeli znova. Vprašanje: Kako vam je uspelo spraviti material v Nikaragvo in priti v kontakt s komandosi Misure?

Odgovor: Od Reichla sem natančno zvedel, kako se je treba organizirati in kako se mora odprava odvijati. V Hondurasu smo prišli kot turisti. Ko so cariniki našli opremo, sem dejal, da je to za fotografiranje na plaži. Imeli smo srečo, da smo naleteli na carinika, ki nas je rešil najslabšega. Potem smo leteli do atlantske obale, kjer smo se na vojaškem poligonu srečali z našim komandosom. V Nikaragvo smo prišli preko Ria Coca, mejne reke. Ker sem bil brez vize, sem komandos Misure spremljal ilegalno. V Nikaragvi sem preživel

in na glas, kar je zelo pretresljivo. Toda nisem se zadrževal ob tem, kajti veliko bolj me je fascinirala številnost misquitskih otrok — vojakov, včasih devetletnih dečkov; večina vojakov ima manj kot dvajset let, 20% pa manj kot trinajst.

Vprašanje: Zakaj otroci? Ali so to edini vojaki, ki so na razpolago? Ali pa imajo kakšne posebne kvalitete za bojevanje?

Odgovor: To je fenomen, s katerim se vedno pogosteje srečujemo v gverilskih vojskah tretjega sveta. V Irahu in Iraku je to večinoma odraščajoča mladina med trinajstimi in petnajstimi leti, tukaj pa so to dejansko še otroci.

Ta fenomen je zadnja leta omogočila oboroževalna industrija: pa glavec lahko brez težav ravna z mitraljezom ali ročno granato sodobne izdelave. Navadno so ti otroci prostovoljci. Boleča usoda je vsakogar od njih prisilila, da je prijel za orožje. Spraševal sem otroka, ki je bil v šoku in je s težavo pripovedoval: njegovega dveletnega in šestletnega brata ter očeta so pobili, mater pa razsekali na kose pred njegovimi očmi. Uspelo se mu je rešiti in pridružil se je Misuri. Z urjenjem se ni končal, vendar je že naslednji dan želel oditi pobijati. Vprašal sem ga: »Ali se zavedaš, da boš streljal otroke svoje starosti?« Vedel je, a se je na to požvižgal. Ni se več mogel obvladovati.

Videl sem grozljive stvari in zastavljal sem si vprašanja: zakaj jih ne puščajo v taborih, zakaj jih ne zaposlijo v kuhinji, zakaj jih pošiljajo v prve bojne vrste? Ugotovil sem, da zato, ker so najbolj pogumni: otroci te starosti se ne bojijo. Tako je v Iranu, v Angoli, povsod.

Vprašanje: Ali je bilo težko doseči, da so otroci spregovorili?

Odgovor: Zelo težko. Včasih sem jim moral ure in ure prigovarjati. Nekateri niso spregovorili niti besede, drugi pa so odgovarjali le z zelo kratkimi stavki. Nikdar niso opisovali. Najprej so molčali, potem pa so odgovorili z da ali ne. Vprašal sem: »Ali si videl umreti svojega brata?« Odgovori je: »Da«; nadaljeval sem: »Kako se je to zgodilo?« Rekel je: »Z M 16.« Potem nič več. Pogledal je stran in bilo me je sram, da bi ga snemal naprej.

Tedaj pa Reichle ni mogel več zdržati. Postavil se je pred kamero in govoril o svoji mladosti, o svojih štirinajstih letih, ko je bil oborožen otrok. To me je zelo pretreslo.

Vprašanje: Inštruktorji teh otrok so nekdanji somozisti iz nacionalne Garde...

Odgovor: To je še eden izmed aspektov te tragedije. Ker Misquiti nimajo vojaške tradicije, jih urijo nekdanji somozisti. Otroke pitajo s sovraštvom in antikomunizmom, ti pa pozabljajo, da so se njihovi očetje borili proti tem istim ljudem.

Vprašanje: »V Nemčiji je vaš film sprožil silovito kampanjo tiska. S tem mislim na članek, ki sta ga napisala Günter Grass in Johanno Stasser in ki vas obtožuje, da ste s tem filmom poskušali pripraviti teren za invazijo CIA.

Odgovor: V Nemčiji so me začeli napadati, še preden so film videli. Če naredim film, ki kritizira »sandinistično sveto kravo«, pač ne

morem biti drugega kot agent CIA. Moj film ne reflektira v celoti tamkajšnjega kompleksnega političnega spektra. Pri sandinistih, pri »contras«, pri možeh Edéna Pastora in celo v CIA obstajajo različne frakcije. Gre za zapleteno zgodbo in njene resnice film ne more ujeti. Poskušam lahko le prevesti neko resničnost v območje čutnega. Naredim film z borci Misure, gledam z njihovega stališča in odprem oči in ušesa. Moja pozicija je takšna: sem proti somozistom, proti CIA in proti Kubancem na tem območju. Se najbolj sem za sandiniste, vendar nasprotujem njihovemu ravnanju z Misquiti. V tem trenutku ZDA Misquiti podpirajo — zagotovo ne zato, ker so Indijanci, ampak čeprav so Indijanci. Resnična podpora CIA pripada »contras« in nihče ne jemlje Misure kot resno vojaško silo...

Vprašanje: Kaj se bo zgodilo s temi otroki — borci? Ali se boste vrnili v Nikaragvo in sledili razvoju dogodkov?

Odgovor: Veliko otrok, ki jih lahko vidite v filmu, je že mrtvih. Ostali bodo nekega dne postali plačanci ali institucionalna vojska, ker so se že zdaj, kot vsaka gverilska vojska, začeli institucionalizirati. Tudi če bodo Misquiti uspeli doseči avtonomijo, ki si jo želijo, bo na tem območju obstajala državna vojska. Ker pa se vojska vedno ravna po političnih tendencah, bodo vojaki nasprotovali interesom Misquitov. Prav malo je pomembno, kdo bo zamenjal sandiniste — postal bo nov misquitski sovražnik. Zanje se to sploh ne more ustaviti.

Da, želel bi znova srečati otroke: nekatere med njimi sem imel posebno rad. Rad bi videl tudi drugo stran: povabil me je Ernesto Cardinal. Svobodno bi lahko potoval in posnel vse, kar bi hotel.

Vprašanje: In vaš naslednji ekstremni projekt?

Odgovor: Ne delam ekstremnih projektov. V nobenem slučaju se ne lotim zadeve zato, ker je ekstremna. Film o Nikaragvi bi lahko naredil kdor koli. Moram pa priznati, da je bilo treba za zadnja dva filma veliko hoditi. Petnajst mesecev sem neprestano hodil in to mi ugaja...

Vprašanje: Kakšen je karakter resnice, ki bi jo radi posneli?

Odgovor: Mislim, da 'cinéma-vérité' lahko odkrije le površino resničnosti. Več kot polovica mojih filmov je dokumentarcev, toda ne na način 'cinéma-vérité' — želel bi biti med tistimi, ki mu kopljejo grob. Zanima me določena stilizacija: moj film o Misquitih se imenuje Balada o majhnem vojaku zato, ker sem že dolgo mislil na to, da bi naredil glasbeni film. Imel sem ure in ure dolg material, na katerem je bilo posneto petje vaščanov in vojakov. Lahko bi naredil čisti oratorij. Film lahko raziskuje veliko globlje dimenzije, kot pa 'cinéma-vérité'. In prav te dimenzije iščem. Potem pa so še druge stvari in ne mislite, da govorim to ironično: verjamem, da resnica biva za človeka le v horizontu religije. Marijino vnebovzetje je resnica, ki jo sprejemam, ker je to dogma. In to povem s potrebnim spoštovanjem: pri petnajstih sem se spreobrnil v katolicizem in od tedaj pristajam na dogme.

prevedla: Katarina Žumer

WERNER HERZOG: PO POTEH VOJNE

marec, april in del maja. Z vodstvom Misure nisem imel nikakršnih težav, ker je bilo vse dobro organizirano. Poznali so Reichla: vedeli so, da je posvetil vse svoje delo zatiranim manjšinam.

Vprašanje: Od kdaj obstaja konflikt med sandinisti in Misquiti? Zakaj se bojujejo med seboj zdaj, ko je Somoza njihov skupni sovražnik?

Odgovor: Minili sta že skoraj dve leti, odkar so se začeli sandinisti aktivno zanimati za Misquite. Ugotovili so, da živijo Indijanci v neke vrste prvobitnem komunizmu. Z najboljšimi nameni so jim hoteli pomagati, da bi naredili velik korak naprej proti pravemu, znanstvenemu socializmu. Najprej je bilo treba opraviti s starim pojmom privatne lastnine. Vse so zasegli. Šivalne stroje, igle, žlice, vilice itd. — Vse. Potem so rekli, da je treba reorganizirati vaše komune in so radikalno uničili šestdeset vasi na meji s Hondurasom, severno od Ria Coca. Videl sem, kaj je ostalo od teh uničevalskih prizadevanj; takrat je pragozd že skoraj prerasel ruševine. Videti je bilo kakšen kos pločevine in sem ter tja kakšen delček lesa. Nič drugega. Za to razdejanje je bil izrečen še en argument: sandinisti so trdili, da so želeli spremeniti to območje v vojaško cono, ki bi služila kot zaščita pred nasprotniki. Mislim, da gre za pretvezo, kajti dejstvo je, da Misquiti iz te regije niso bili nikoli popolnoma na strani sandinistov, čeprav so se borili z njimi proti Somozi in proti CIA.

Vprašanje: Ali je teh Indijancev veliko? Kako so se začeli oboroževati in organizirati?

Odgovor: To je težko reči. Misquitov je verjetno nekako med 120.000 in 140.000. Živijo ob vsej nikaragovski atlantski obali (10.000 jih živi v Hondurasu in nekaj tisoč v Kostariki). Njihovo ozemlje je močvirnato in ni povezano z ostalim ozemljem. Živijo od ribolova...

Težko bi govorili le o Misquitih. Tu so še Indijanci iz plemen Sumov in Ramov, zato se njihova vojska imenuje Mi — Su — Ra (Misurasata — op. p.)...

Misquiti niso bojevito ljudstvo, toda danes jih je 2.000 oboroženih. In rekrutirajo jih vedno hitreje. Prvič po španskih osvajanjih se neko indijansko ljudstvo Latinske Amerike oborožuje in bojuje. Čisto sami so se organizirali. Najprej so se borili proti Somozi: Somozina vojska je redno prihajala v njihove vasi; vojaki so kradli hrano, posiljevali ženske in pobijali moške, ki so se jim uprli. Prisilili so jih, da so delali v bližnjih rudnikih zlata, ne da bi jim kadar koli kar koli plačali. Sandinisti pa so na njih preizkusili teorijo, za katero se je izkazalo, da je neprimerna. Konflikt se je začel na zelo banalen način: iz Managua so zelo hitro poslali odraščajoč fante, ki so ravnokar zapustili šolo, stare od sedemnajst do osemnajst let. Prišli so v misquitske vasi in rekli: »Mi smo novi vaški komiteji«. Indijanci česa takega niso bili vajeni. Venomer so ni ponavljali: Česa takega nismo bili vajeni.

Čez nekaj tednov so jih Indijanci pretepli po zadnji plati: enemu od njih so celo zlomili roko. Naslednji dan je prišla vojska. Splošna panika, streljanje, prva žrtev in potem naskok. Svoje je prispevala tudi slaba zveza z Managua, sandinisti niso mogli dobro nadzorovati svojih odposlancev.

Sandinisti niso imeli nikakršnega spoštovanja do misquitske kulture in niso nikoli prepoznali konfliktov v njihovi pravi globini. Mislim, da so danes že spremenili svojo politiko do Indijancev, vendar je že prepozno.

Vprašanje: Kako ste se sporazumevali? Ali vsi Misquiti govorijo špansko?

Odgovor: Večina govori špansko, veliko pa tudi angleško; angleški in nemški misionarji so jih spreobrnil v protestantizem. Med drugimi je zanimivo videti, kako malo pomembne so za njih dogme in pa zakoni. Pomembno je individualno versko doživetje, intenzivnost molitve in ekstaza, ki jo posameznik doseže v molitvi. Vsak moli sam

POSKUS
PORTRETA

Rade Adžigogovski — Maki.

Akademski slikar, grafik, restavrador in konservator.

Pred dobrimi desetimi leti je prišel iz Skopja študirat na ljubljansko Likovno akademijo. Štipendije ni imel. Preživel je se z udinjanjem preko Študentskega servisa.

Zakaj ravno v Ljubljano?

— Zanimal me je slovenski pedantnostni duh, sistematičnost in urejenost, po katerih je znana slovenska grafika. Nasploh je v Jugoslaviji ljubljanska grafična šola najbolj priznana — podobno kot sta priznana zagrebško kiparstvo in beograjsko slikarstvo. Besedi »slovenska pedantnost« imata za Slovenca prizvok po »dobrih starih časih«. Kaj pomenita Makedoncu?

— Hja, to je red, ki je v grafiki nujno potreben. Tudi v življenju... ali pa tudi ne vedno... no, ne vem.

V galeriji Društva slovenskih likovnih umetnikov je trenutno razstava slik in grafik nekaterih njegovih članov. Ker se vsak član predstavlja le z enim izdelkom, je razstava precej raznolika. Obiskovalec se težko znebi občutka, da je razstava le formalna izpolnitev dolžnosti DSLU. Človek ne more dobiti niti kratkega teksta, v katerem bi predstavil razstavljalce. Na tej razstavi je tudi Makijeva grafika. Discipliniranost, ki jo obvladuje, takoj pove ime avtorja, še preden na lističu preberemo: Rade Adžigogovski. Je del grafične serije, ki nosi naslov Kamen.

— Kamen je trden in kljubuje vsemu. Je začetek in konec vsega. Pri nas so ljudje govorili, da nosijo kamen v sebi, kar je pomenilo, da jih je življenje utrdilo. Lahko bi rekel, da sem moral tudi sam postati trd, tako kot je trd kamen.

Svoja dela tiska v Packi. To zgovorno ime nosi tiskarna v Nazarjevi ulici, kjer tiskajo plakate, odtiskujejo vrečke ipd. Tam tudi dobiva potreben material, ki je ves iz uvoza, kar pomeni, da materiala ni v izobilju.

— Pri nas delajo barve samo v Zagrebu, vendar niso kvalitetne. Ne ukvarja se samo z grafiko. Slika v oljni tehniki.

— Moje slike niso tako »disciplinirane«, toda bolj težko bi ti jih pokazal, ker sem skoraj vse, ki sem jih dokončal, že prodal.

Najraje pa ima risbo.

— Risba s svinčnikom, ogljem, kredo, kot osnutek ali samostojna — vseč mi je zato, ker lahko neposredno narišeš stvari tako, kot jih vidiš.

Krize?

— Pridejo in grejo. Saj jih doživlja vsak, saj niso samo domena slikarjev. Potem pa mi nekega dne spet steče in začnem delati. To je vse.

Samostojne razstave še ni imel in ne hiti z njo.

— Moram se odločiti, kaj naj dam na razstavo, kar pa ni tako lahko. Celotnih grafičnih serij ne morem razstaviti, potem pa so tu še risbe in slike. Zanimivo bi bilo, če bi razstavljal samo risbe. Vendar so vse to zaenkrat samo razmišljanja.

Pred kratkim sem postal član DSLU.

Morda bi bilo bolje, če bi bil v društvu že prej, ko sem še študiral. Tako si bolj povezan z drugimi, pa tudi do razstave laže prideš.

Vzorniki?

— Mislim, da jih ni, vsaj jaz ne vem za nobenega.

Postdiplomski študij je posvetil restavraciji in konservatorstvu.

— Nisem veliko delal. Sodeloval sem pri nekaterih arheoloških izkopavanjih in pri obnavljanju starega Breginja, ki ga je prizadel potres. V Jugoslaviji primanjkuje restavradorjev in konservatorjev, vendar pa tudi denarja ni mnogo. Če bi bilo več ljudi, le-ti najbrž ne bi imeli kaj početi.

Maki je doma iz Skopja.

— Domotožje? Ne, najbrž zato, ker sploh ne razmišljam o tem. V Ljubljani je dosti Makedoncev, vendar ne bi mogel reči, da imam z njimi veliko stikov. Nisem »privezan«. Če bi imel možnost, bi šel »ven«.

Rade Adžigogovski — Maki.

Akademski slikar, grafik, restavrador in konservator.

Jasmin Držanič

Politološki del raziskave »Dom FSPN kot socialni ambient«

Lansko šolsko leto je 3. letnik FSPN analitično-raziskovalne usmeritve organiziral in izpeljal v okviru šolskega programa sociološko raziskavo doma FSPN. Sama ideja za takšno raziskavo je bila zelo zanimiva in je pomenila novost v pedagoškem procesu FSPN. V okviru raziskave so preučevali različne sociološke aspekte življenja stanovalcev doma FSPN. Študentje so bili tisti, ki so izpeljali raziskavo od začetne zamisli pa do končnih rezultatov. Pomagali so jim tudi nekateri profesorji FSPN. Takšen način dela na FSPN je redkost in je zato ta raziskava zelo pomembna. Študentje so bili tisti, ki so si postavljali cilje in jih uresničevali. Raziskovalno delo je bilo razdeljeno na več skupin in vsaka skupina je izpolnjevala svoje naloge. Vsi rezultati so bili prezentirani na skupnih sestankih. Celotno delo je bilo koordinirano in skupno izvajano. Rezultat raziskave so poročila, ki jih je vsaka skupina napisala.

Na žalost do današnjega dne raziskava še ni končana oziroma rezultati še niso nikjer objavljeni. Celotna raziskava se je zaustavila pred koncem. Poročila raziskave so »skrbno« spravljena v predalčku. Rečemo lahko, da je škoda, da rezultati niso objavljeni in da vsaj študenti FSPN niso obveščeni o njih. V vprašalniku na zadnji strani je tudi obljuba, da bodo vprašanci seznanjeni z rezultati raziskave. Največja odgovornost in krivda za takšno situacijo je na strani vodja raziskave, ki se je gentlemansko in elegantno izmuznil.

V okviru te raziskave je bil izpeljan politološki del, ki se je nanašal na politično organizacijo v domu FSPN. Pri tem moram poudariti, da se je situacija kar se tiče statusa doma FSPN malo spremenila. Tako z začetkom novega leta dom FSPN ni več v okviru fakultete, temveč je v okviru Študentskega centra. V tem pogledu so rezultati raziskave »zgodovinski«. Vendar pa, kar se tiče položaja študentov, stanovalcev doma in njihove notranje organiziranosti, rezultati raziskave še naprej držijo. Tako nekatere ugotovitve niso izgubile na pomenu s formalno spremembo statusa doma FSPN. Hipotetično lahko rečemo, da so nekatere ugotovitve iz te raziskave veljavne tudi za ostale študentske domove.

Dom FSPN kot politična organizacija

Za tiste, ki ne vedo, se dom FSPN nahaja na Kardeljevi ploščadi 5. Dom FSPN kot pove samo ime, je »gradbeno« zraščeno s Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Fakulteta in dom sta bila zgrajena skupaj na začetku, kot Višja politična šola in dom za njene obiskovalce. To, da sta dom in fakulteta »zraščena«, ni nobena slučajnost, je izobraževanje »političnih kadrov« po takratnih merilih zahtevalo to, da slušatelje segregirajo od ostalega družbenega okolja. V tem primeru, je ta segregirana populacija idealna za »ideološko pumpanje« in proces izobraževanja je »bolj učinkovit. Temu bi mogoče lahko rekli ustvarjanje »političnih komisarjev po tekočem traku«.

Recidiv tega začetnega stanja je po sili razmer prisoten tudi danes. Tendenca, da dom FSPN ostane rezerviran samo za FSPN-jevce, je stalno prisotna, tako, da segregiranje teh študentov od ostalih še obstaja. V natečaju za sprejem v dom so študenti FSPN vedno imeli prednost.

Tako je tudi danes največji odstotek stanovalcev doma študentov FSPN. Komplex »FSPN« še naprej igra svojo začetno vlogo, čeprav se je Višja politična šola spremenila v Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo in s tem dobila »civilno« in znanstveno obliko.

Dom FSPN je sestavljen iz desetih nadstropij. Sobe so dvoposteljne in v njih je prostora za 280 stanovalcev. Poleg študentov stanujejo še »seminaristi« politične šole pri CK ZKS. Stanovalci doma jih v žargonu kličejo »politiki«.

Od graditve leta 1961 dom ni bil renoviran. Izjema so sobe za obiskovalce politične šole in poleg njih še nekaj sob za ostale stanovalce doma. To, da nihče ni preveč skrbel za dom, se zelo dobro opazi, tako da zanj lahko rečemo, da je med najbolj zanemarjenimi študentskimi domovi v Ljubljani.

Politična organiziranost v domu FSPN

Za spoznavanje dejanske politične strukture in odnose v domu je bil sestavljen vprašalnik. V empiričnem delu raziskave »Dom FSPN kot socialen ambient« je bilo vprašanih 50 slučajno izbranih stanovalcev doma. Vprašanja o politični organiziranosti so se nanašala na njihova subjektivna mnenja o vplivu posameznih subjektov v domu, in na njihovo informiranost o problemih in delu samoupravnih organov v domu.

Osnovna predpostavka, iz katere sem izhajal pri raziskavi, je bila da so »institucionalizirani organi v domu tisti subjekti, ki imajo dejansko največji vpliv in moč v procesih odločanja, poslovanja in vodenja doma FSPN. Stanovalci doma so tisti subjekti, ki imajo podrejeno vlogo v teh procesih«. Upoštevanji subjekti so bili stanovalci, upravnik doma, zbor študentov, fakulteta, snažilke, predsednik zbora študentov. V anketi o politični organiziranosti so stanovalci doma ocenjevali dejanski in zaželeni vpliv teh subjektov v procesih odločanja, poslovanja in vodenja v domu FSPN.

Drugi del osnovne predpostavke je bil usmerjen na merjenje stopnje informiranosti stanovalcev, njihov odnos do informiranosti.

Ta dva dela merjenja vpliva in stopnje informiranosti sta bila v funkciji osnovne predpostavke in skozi dobljene rezultate sem ugotavljal:

1 Središča moči, ki obstajajo v domu FSPN

Stanovalci doma FSPN predstavljajo njegov kvantitativno največji del. Vsi ostali subjekti, ki se pojavljajo v politični organiziranosti v domu so kvantitativno zanemarljivi. Stanovalci tvorijo večino v organizaciji doma. Nasproti stanovalcem stoji cela vrsta formalnih organov. Kot prvi so organi domske demokracije — predsedstvo doma, predsednik zbora študentov, zbor stanovalcev. Izven domske

«samouprave» pa je upravnik doma in nad celo organizacijo doma je (bila) fakulteta. Fakulteta je (imela) največji vpliv na odločanje, vodenje in poslovanje v domu. To pomeni, da je bila tisto središče moči, ki je imelo največ »oblasti« v politični organizaciji doma. To lahko dokažemo z več primeri iz preteklosti, ko je posegala v »življenje« doma. Za fakulteto, ki je (bila) nesporen center moči za dom FSPN, sledijo naslednji subjekti: upravnik doma in predsedstvo doma. Upravnik doma je postavila fakulteta in je izhajal iz njenih kadrov. Nekdo je v intervjuju izjavil, da je upravnik doma »marioneta«. To izjavo vzamem kot predpostavko s tem, da se jo da razumeti v kontekstu rezultatov. Predsedstvo doma je bilo med tistimi subjekti, ki so po izjavah anketiranih najvplivnejši v politični organizaciji doma. To pomeni, da je predsedstvo doma tretji člen v domski hierarhiji. Razlika v vplivu med predsedstvom doma in vplivom stanovalcev doma govori, da eno in drugo nista identična. Stanovalci se ne identificirajo s svojim predsedstvom. To pomeni, da je predsedstvo odtujeno od stanovalcev. Lahko bi še rekli, da je predsedstvo zbirokratizirano in zveza med stanovalci in predsedstvom ne funkcioniira.

Za predsedstvom doma sledita zbor študentov in predsednik zbora študentov. Na dnu politične hierarhije v domu so stanovalci doma in še globlje snažilke. Po dobljenih rezultatih, ki izražajo subjektivne zaznave stanovalcev v domu, je (bila) očitna oligarhična porazdelitev oblasti (fakulteta, upravnik doma predsedstvo). Stanovalci doma so nemočni in marginalizirani v politični organizaciji doma in ne morejo vplivati na delo odtujenih centrov odločanja v domu. Vprašanje je, zakaj stanovalci ne delujejo preko zbora stanovalcev, ker nima le-ta po njihovih ocenah večje možnosti vplivanja. Menimo, da na eni strani zbor nima nobenega dejanskega in odločilnega vpliva in po drugi strani, da so se stanovalci sprijaznili s svojim položajem in prepuščajo, da odločajo v njihovem imenu (na osnovi rekla, da »sam tako ne moreš nič storiti, naposled pa imamo predsedstvo, ki je sestavljeno po delegatskem načelu in naj se oni borijo za nas«...)

2 Zaželeno organizacija doma

Drugačno sliko dobili, ko smo stanovalce vprašali:

«Kdo naj bi imel največji vpliv pri vodenju, odločanju in poslovanju v domu FSPN?»

Po mnenju stanovalcev doma naj bi največ vpliva imeli sami stanovalci, kar pomeni velik odklon od dejanskega stanja. To je težnja stanovalcev po neposredni demokraciji in prav tako nezaupnica vsem insitucionaliziranim organom (subjektom), ki obstajajo v domu. To govori, da se oni počutijo sposobne biti »samoupravljalci« v svojem bivalnem okolju. Ta podatek govori v prilog tezi o samoupravljavski politični kulturi, ki so jo pridobili z dosedanjimi socializacijami. Samoupravna ideologija je pomemben sestavni element njihove politične kulture. Protislovnost te politične kulture se pokaže v odnosu do snažilk. Njihova politična kultura, ki zahteva demokracijo zase, iz nje izključuje snažilke. Njim niso pripravljene dati možnosti vplivanja. Ta odnos obeležuje protislovno situacijo stanovalcev: tako kot se po eni strani prikazujejo kot goreči zagovorniki in zavzemalci za demokracijo, tako po drugi strani iz te svoje demokracije izrinjajo snažilke. Vir tega je, da je sedanji družbeni položaj snažilk bistveno pod bodočim družbenim položajem stanovalcev in ta bodoča komponenta je že zaobsežena v njihovem sedanjem odnosu. To je moment reprodukcije obstoječih (izkoriščevalskih) družbenih odnosov.

Po zaželenem vplivu, naj bi stanovalci doma bili tisti center moči, ki bi imel oblast v domu. Po stopnji zaželenega vpliva se nahaja na drugem mestu zbor stanovalcev (kjer je opazna razlika med dejanskim in zaželenim vplivom), na tretjem predsedstvo doma (razlika med dejanskim in zaželenim je velika, vendar v primerjavi s prejšnjima dvema manjša). V celoti gledano je razlika med dejanskim in zaželenim vplivom visoka, kar je eden od izrazov njihove težnje po »politični emancipaciji« v domu. Kar se tiče fakultete in upravnik doma so predlagali, da se zmanjša njim vpliv in to veliko bolj vpliv fakultete.

Če seštejemo celotni dejanski in celotni zaželeni vpliv, lahko ugotovimo da ni bistvenih razlik, samo celotna količina vpliva je prerazdeljena med subjekti. V takšnem modelu organizacije so skupine ostro razmejene, stopnja sodelovanja med njimi je nizka, prevladuje konfliktni odnos. Proces odločanja je odtujen v majhnih skupinah. Stanovalci so le izvajalci in potrjevalci sprejetih sklepov.

3 Informiranost

Po dobljenih rezultatih so stanovalci doma relativno dobro informirani o problemih v domu. Manjša je informiranost o delu samoupravnih organov. Stanovalci kažejo zelo visoko stopnjo zanimanja za lastno informiranost. Vendar informacije lahko preberejo samo in predvsem na oglasni deski, kar pomeni potrebo po dodatnih virih informiranja. Ta dejstva so v skladu s težnjo po njihovi politični emancipaciji in njihove želje, da aktivno sodelujejo v političnem življenju v domu. Pri tem so nekatere bariere. Tako v domu ne obstaja noben skupen prostor, kjer bi se lahko stanovalci zbrali. V dosednji praksi so bili sestanki po hodnikih v domu in v predavalnicah fakultete.

Podatek, ki potrjuje neorganiziranost stanovalcev, je, da je bil iz tv-sobe (samo za 40 oseb) ukraden televizor.

Zaključek:

Stanovalci doma FSPN so izven procesov odločanja v domu. So zgolj konsumenti sob, pasivno sprejemajo ali potrjujejo odločitve »višjih organov«. Sistem posredne demokracije, ki deluje v domu, ni učinkovit.

Možnosti za večje aktiviranje stanovalcev je preko izboljševanja sistema neposredne demokracije, pri tem so prostorske omejitve; kar se tiče informiranja pa uvajanje dopolnilnih virov informiranja.

G. A.

TRIBUNA

Časopis študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani 1. izdaja UK ZSMS, Ljubljana.
 UREDNIŠTVO: Sašo Danev, v. d. gl. urednika, Andrej Klemenc, v. d. odg. urednika, Igor Lukšič, Robert Botteri
 STALNI SODELAVCI: Gligor Atanasovski, Dragica Korade, Katarina Žumer, Marinka Postrak, Samo Škrbec, Jasmin Držanič
 Oblikovanje in tehnična ureditev: Škof Dean. Distribucija: Zoran Thaler. Lektoriranje: Samo Koler. Tajnik: Nela Malečkar. Naslov uredništva: Keršnikova 4, Ljubljana, telefon: 319-496. Izdajateljski svet: Ludvik Horvat (predsednik), Andrej Lukšič, Zoran Kariž, Aleš Kardelj, Bojan Klenovšek, Robert Škrlič, Primož Hainz, Matjaž Jevnišek, Igor Lukšič.
 Tisk: Tiskarna Ljudska pravica. Priprava: IBM Dnevnik. Naklada 5000 izvodov, cena posamezne številke je 25 din. Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421-170, z dne 22. januarja 1973. Javni sestanki uredništva so ob ponedeljkih ob 18. uri. Uradne ure: vsak delavnik od 10. do 12. ure. Št. žiro računa 50101-678-47303 za tribuno.

M. TUŠEK

OD ZORE DO MRAKA

OD zore do mraka
od zore do mraka
delo nas čaka
od zore do mraka
veselo na delo
čaka te perspektiva penzija
čaka te boljši jutri
čaka te perspektiva penzija
po penziji še godba govor cvetje

B. KONCILJA